

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΙΧ ΑΙΩΝΑ

ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ

ἐντολῇ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ «ἐλληνικοῦ τμήματος
τῆς διεθνοῦς ποινικολογικῆς ἐνώσεως»
ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρναβοῦ
τῇ 28 Ἰουνίου 1903 γενομένοις ἐγκαινίοις

ὑπὸ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΒΛΙΑΜΟΥ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

545

ΑΘΗΝΗΣ

1904

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

818

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΙΧ ΑΙΩΝΑ

Ἡ γένεσις τῆς «Διεθνοῦς ποινικολογικῆς Ἑνώσεως» καὶ ἐξάπλωσις αὐτῆς, καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον οὐδαμῶς ἐστὶ γεγονὸς τυχαῖον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἡ ἱστορία αὐτῆς τυγχάνει αὐτῇ ὁλόκληρος ἡ ἐξέλιξις τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν ΧΙΧ αἰῶνα, ἥς καρπὸς ἀγλαὸς ἡ «διεθνῆς ποινικολογικὴ ἑνωσις», πρόκειται, περὶ αὐτῆς δ' ἵνα ὁμιλήσωμεν, ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσωμεν σχημαγραφίαν τινὶ τῶν περιπετειῶν τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν καταρруέντα αἰῶνα.

Ποινικὴ ἐπιστήμη τελευτῶντος τοῦ ΧVΙΙΙ αἰῶνος.—Ὁ ἀνθρωπισμὸς (humanismus), ὁ ἐκ τοῦ ἱεροῦ νάρθηκος τῶν ἐκ τῆς νέας Ρώμης εἰς τὴν παλαιὰν μεταναστευσάντων λογάδων Ἑλλήνων καθ' ὅλην τὴν Ἑσπερίαν μεταλαμπαδευθεὶς, αἱ ἀνακαλύψεις καὶ ἡ παρρησία τῶν ὑποφητῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, οἵοι ὁ Kopernikus, ὁ Galilei, ὁ Grotius, ὁ Puffendorf, ὁ Hobbes, ὁ Spinoza, ὁ Locke, ὁ Thomasius, ὁ Wolff, ὁ Montesquieu, ἐβαυχάλησαν καὶ ἐγαλούχησαν τοὺς φιλοσόφους τοῦ ΧVΙΙΙ αἰῶνος καὶ ἀνέδειξαν αὐτοὺς τοὺς ἀμέσους ἥρωας τῆς ἀναμοχλεύσεως τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης, ἥς ἐν ὀνόματι ἐκπνέοντος τοῦ πολυκινήτου αὐτοῦ αἰῶνος ἡ Εὐρώπη σύμπασα μετεβάλλετο θαμὰ εἰς κοιλάδα κλαυθμῶνος, στυγερὰ δ' ἐστὶ τραγωδία ἡ περιγραφὴ τῶν βασάνων, δι' ὧν ἐπεδιώκετο ἡ περιστολὴ τοῦ ἀδικήματος καὶ αἷς ἡσμένιζεν ἡ τότε πολιτεία. Ὁ Cantù (Beccaria ed il diritto penale) μνημονεύει ὅτι πρὸς ἐξεύρεσιν φρικαλεωτέρων βασάνων τοῦ κατὰ τοῦ Λουδοβίκου XV ἀποπειραθέντος φόνον Damiens ἠρωτήθησαν πολλὰ γαλλικὰ δικαστήρια, ἅτινα ἔσπευσαν ἀσμενέστατα νὰ διαβιβάσωσι τὴν φωτεινὴν γνώμην αὐτῶν, ἀλλ' οἱ ἰατροὶ δίκην ἐπιδιαιτητῶν ἀπεφάναντο ὅτι «ἡ ὠμοτέρα βάσανος ἦν ἡ τῶν σιδηρῶν ὑποδημάτων», πλὴν ἐπιβληθείσης καὶ οὐδαμῶς ἐπηρεασάσης τὸν κακοῦργον, ἡ χεὶρ αὐτοῦ κρατοῦσα τὸ φονικὸν φάσγανον παρεδόθη βραδείαις φλοξί, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα αὐτοῦ πεπυρακτωμέναις λαβίσιν ἐτανύσθη, ἐσύρθη περὶ τὴν μίαν ὥραν ὑπὸ τεθρίππου, ἐχύθησαν ἐκ περιτροπῆς ἐν ταῖς οὐλαῖς ρητίνη, κηρός, ἔλαιον, μόλυβδος ζέοντα, τῶν βασανιστηρίων διαρκεσάντων 5/4 τῆς ὥρας, τὰ λείψανα ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ὁ πατήρ, ἡ γυνή, ὁ υἱὸς ἐξωρίσθησαν διὰ βίου, οἱ ἀδελφοὶ κατηναγκάσθησαν νὰ ἀλλάξωσιν ὄνομα, ὁ γενέθλιος δόμος κατηδαφίσθη.

Τοιούτων αἱματηρῶν κηλίδων βρίθουσι τὰ χρονικὰ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τοῦ ΧVΙΙΙ αἰῶνος, πλὴν ὁ κόσμος περιδεὴς ἐσίγα, ὅτε μία χεὶρ ἠρωϊκὴ σημαίνει τὸν τῆς ἐξεγέρσεως κώδωνα ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς ἐν ἔτει 1762 καταδίκης τοῦ ἀθώου τὸ θρήσκευμα διαμαρτυρομένου ἐμπορίου ἐκ Toulouse Jean Calas, κατηγορηθέντος ἐπὶ φόνῳ τοῦ υἱοῦ, ἀποπειρα-

θέντος νὰ ἀσπάσῃται τὸν καθολικισμόν, ἐκτοξεύει ὁ Voltaire βέλη δακέ-
θυμα κατὰ τῶν ἀπαισίων λειτουργιῶν τῆς τότε ποινικῆς δικαιοσύνης καλῶν
τούτους «des barbares en robe». Ὀλίγω βράδιον ἐν ἔτει 1764 μία παρή-
γορος φωνὴ βροντᾷ κραδαίνουσα σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, εἰς φίλος τοῦ Vol-
taire ὁ Beccaria δημοσιεύει τὸ εὐαγγέλιον ἐκεῖνο «dei delitti e delle pe-
ne», ὑπομιμνήσκων τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι «ὀφείλει τις
ἀναμιμνήσκεισθαι τῶν ἐστερημένων τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας ὥσει ἦν μετ' αὐ-
τῶν ἐν εἰρήτῃ» προτείνει ὁλοσχερῇ ἀναμόρφωσιν τῆς ποινικῆς νομοθεσίας,
προστασίαν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς δικαστικῆς αὐθαιρεσίας,
ὡς παλλάδιον δὲ τὸ δόγμα «nulla poena sine lege, nullum crimen sine
lege» ὑποδεικνύων ἐπάγεται ὅτι ἡ ποινὴ «...ἀνάγκη νὰ ἐμποιῇ τὴν ἰσχυ-
ροτέραν καὶ διαρκεστέραν ἐντύπωσιν ἐν τῷ νῷ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἥττον
σκληρὰν ἐν τῷ τοῦ κακούργου» καὶ ἀναθεωρῶν τὴν ποινικὴν θεσμοθεσίαν
ἐκεῖνων τῶν χρόνων συνοψίζει ἐν τέλει ὧδε: «Ἵνα πᾶσα τιμωρία μὴ ᾖ πρᾶ-
ξις βιαία ἐξασκουμένη παρ' ἐνὸς μόνον ἢ παρὰ πλειόνων καθ' ἐνὸς πολίτου,
πρέπει κυρίως νὰ ᾖ δημοσία, σύντομος, ἀναγκαία, ἀνάλογος, τῷ ἀδική-
ματι, ὑπαγορευομένη παρὰ τῶν νόμων καὶ ὅσον ἔνεστιν ἡπιωτέρα ἐν ταῖς
δεδομέναις περιστάσεσιν».

Κλαδικὴ ἢ μεταφυσικὴ σχολή.—Μετὰ τῆς ἐνθέου φωνῆς τοῦ θαυ-
μαστοῦ τῶν Ἐγκυκλοπαιδικῶν ἡνοῦτο συγχρόνως καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώ-
πης ἡ φωνὴ ἀνδρῶν ὑπὸ τῶν αὐτῶν σωτηρίων ἰδεῶν οἰστρογηλατουμένων, αἵ-
τινες ὑπῆρξαν ἄνθη μακρᾶς καὶ βαθμιαίας ἐξελίξεως, οὕτω δ' ὁ Sonnenfels
ἐν Αὐστρίᾳ, ὁ Hommel ἐν Γερμανίᾳ, ὁ Howard ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Globig ἐν
Ρωσσίᾳ, ὁ Merlin ἐν Γαλλίᾳ, ἡ Berner oekoumenische Gesellschaft
διαγωνισμὸν περὶ ποινικῶν κηρύττουσα, ὁ Filangieri ἐν Ἰταλίᾳ, Φρειδερί-
κος ὁ Μέγας, Ναπολέον ὁ μέγας, Αἰκατερίνη ἡ II, Ἰωσήφ ὁ II ἐν Αὐ-
στρίᾳ, Leopold ὁ II ἐν Τοσκάνῃ, ὧν οἱ μὲν σοφοὶ διὰ συγγραφῶν, οἱ δὲ
σκηπτοῦχοι διὰ νομοθετημάτων ἀναμορφωταὶ ἀναδείκνυνται τῆς ποινικῆς
δικαιοσύνης, οἱ βασανισμοὶ ἐφυγαδεύθησαν, ἡ δικαστικὴ αὐθαιρεσία ἀπε-
σχορακίσθη, ἡ θανατικὴ ποινὴ περιωρίσθη ἢ τέλεον κατελύθη, τὰ ὅρια τῆς
ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας ἔπαυσαν συγχέομενα μετὰ τῶν τοῦ ποινικοῦ δι-
καίου, ἡ ποινὴ ἐπεδίωξε τὸν πολιτικὸν σκοπὸν αὐτῆς, οὕτω δὲ παρελθούσης
τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ ΧΙΧ αἰῶνος ἀνέθορε πλήρης ἡ κλασικὴ σχολὴ
δίκην ἱρίδος συμβολίζουσα τὴν τάξιν καὶ εἰρήνην, δίκην ἀστέρος διαχέουσα
τὰς ζειδώρους αὐτῆς ἀκτῖνας πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ὑπόστασις τῆς μητρὸς ταύτης σχολῆς ὑπῆρξε διφυής, ἥτοι κρᾶμα
μεταφυσικοῦ καὶ πρακτικοῦ. Τὸ πρῶτον σημαίνει τὸ πρόβλημα τὸ φιλοσο-
φικὸν ἐκεῖνο ὅπερ τυγχάνει τοσοῦτον ἀρχαῖον ὅσον καὶ ἡ φιλοσοφία αὐτή,
δῆλον ὅτι τὸ ἄτερμον νεῖκος περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ τοῦ liberum arbitrium,
τοῦ ἐκουσίου ἢ τοῦ ἐφ' ἡμῖν κατ' Ἀριστοτέλη, τοῦ αὐτεξουσίου κατὰ Μεθό-
διον, καθ' ὃ αἱ ἀνθρώπιναι πράξεις δὲν συμβαίνουσι κατ' ἀνάγκην, ὡς ἰσχυ-

ρίζοντο Ἡράκλειτος, Σωκράτης «κακὸς ἐκὼν οὐδεὶς», Πλάτων «οὐκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπουδαίους εἶναι ἢ φαύλους», ἀλλ' ὡς ἐδόξαζεν Ἀριστοτέλης «ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία». Τὴν γνώμην τοῦ Σταγειρίτου ὑπεστήριξαν πολυπληθεῖς Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι φιλόσοφοι, πατέρες τῆς ὀρθοδόξου καὶ δυτικῆς ἐκκλησίας, φιλόσοφοι τῶν νεωτέρων χρόνων, οὐδέποτε δὲ ζήτημα φιλοσοφικὸν ἀνερρίπισε τοσαύτην φλόγα ὅσῃν τὸ παρόν, ἀλλ' ὡσαύτως οὐδέποτε ἀπολογηταὶ τοσοῦτον ἄστοργον τὴν φύσιν εἶδον ὅσον οἱ τοῦ αὐτεξουσίου, διότι δύο ἀδυσώπητοι νόμοι αὐτῆς ἀντικρυς ἀντίκεινται τούτῳ, δηλοῦν ὅτι ὁ τῶν αἰτίων καὶ ὁ τῆς διατηρήσεως τῆς δυνάμεως. Τὴν προφανῆ ταύτην ἀντινομίαν ὁ βαθυνώστερος τῶν φιλοσόφων ὁ Kant πειράζεται νὰ συμβιάσῃ καὶ ἐν τῇ «Kritik der reinen Vernunft» παρέχει τήν τε θέσιν καὶ ἀντίθεσιν, ὣν ἡ μὲν πρώτη ἔχει οὕτως. «Ἡ αἰτιότης κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως οὐδαμῶς ἐστὶν ἡ μόνη, ἐξ ἧς τὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου ἐν συνόλῳ νὰ πηγάζωσι δύνανται. Πρὸς διαφώτισιν αὐτῶν χρῆζομεν προσέτι καὶ ἐτέρας τινὸς αἰτιότητος, τῆς τοῦ αὐτεξουσίου», ἡ δὲ δευτέρα ὡς ἐξῆς «οὐδὲν αὐτεξούσιον ὑφίσταται, ἀλλὰ τὰ πάντα συμβαίνουσιν ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως». Τὸν Γόρδιον δεσμὸν ἀπελπίσας νὰ λύσῃ ἔτεμε διὰ τῆς μεγαλοφυοῦς ἐπινοήσεως τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτό», Ding an sich» καὶ τῆς διακρίσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν «φαινομένων» «Erscheinungen», καὶ ἐν μὲν τῇ σφαίρᾳ τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτό» ἀνευρίσκει «die transcendente oder intelligible Willensfreiheit» «τὸ ὑψηλὸν ἢ ἰδα- ρικὸν αὐτεξούσιον» καὶ τὸν «intelligiblen Charakter» «τὸν ἰδα- ρικὸν χαρα- κτῆρα» τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐν τῇ αἰθερίᾳ σφαίρᾳ τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτό» παραμένει ἐλεύθερος, ἐν δὲ τῇ χαμαιπετεῖ τῶν φαινομένων σφαίρᾳ ἄρχει ὁ φυσικὸς τῶν αἰτίων νόμος, ὑφ' οὗ καὶ ὁ «empirische Charakter» ὁ «ἐμπει- ρικὸς χαρακτῆρ» τοῦ ἀνθρώπου διέπεται, δηλοῦν ὅτι ὁ αἰσθητὸς καὶ οὐχὶ ὁ νοητὸς ἄνθρωπος καὶ αὐτοῦ μὲν τοῦ ἰνδάλματος ἡ εὐθύνη οὐδένα λόγον ἔχει, οὐχ οὕτως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα περὶ τῆς τοῦ πρώτου, ταύτην νομίζει ἀναγκασίαν ὁ Kant, δι' ὃ καὶ ἐπινοεῖ νὰ βασίσῃ τὴν εὐθύνην τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἐπὶ τοῦ «Kategorischen Imperativus» τοῦ «κατηγορικοῦ προστα- κτικοῦ», φωνοῦντος ἐκάστοτε «du sollst» «ὀφείλεις».... (Kritik der praktischen Vernunft).

Ἀλλ' ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος προῖδον τυγχάνει ψυχικῆς ἀνατροφῆς, ἥτις πολλάκις ἐκ τοῦ ἁμαρτόντος οὐδόλως ἐξηρτήθη, ὅτε ἡ προϋπόθεσις τῆς εὐθύνης, ἥτοι τὸ κατηγορικὸν προστακτικὸν τοῦ Kant παντελῶς ἐλλείπει καὶ ἐπομένως κατὰ τὸν φιλόσοφον τιμωρία οὐδαμῶς χωρεῖ, τοῦθ' ὅπερ καὶ κατὰ τοῦ θετικοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ κατὰ τῶν νέων ποινικολογικῶν ἀρχῶν ἀντιστρατεύεται, διότι, ὅ τι ἡ οἰκογένεια, τὸ σχολεῖον, ἡ κοινωνία δὲν κατῴρ- θωσαν, δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς ποινῆς, ἥτις δύναται πολλάκις νὰ συν- τελέσῃ πρὸς γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἰδέας τοῦ καθήκοντος.

Ἐν τῇ ἰδεατῇ ταύτῃ σφαίρᾳ ἠκολούθησε τῷ φιλοσόφῳ τῆς Koenigs-

berg ὁ Schopenhauer δεχόμενος ἐν τῷ «Freiheit des Willens» ὅτι ὁ «ἐμπειρικός χαρακτήρ» τυγχάνει τὸ ἀσυνείδητον προῖον τοῦ «ἰδανικοῦ χαρακτήρος», ἀπορρέοντος ἐκ τῆς βουλήσεως ἐν τῇ φύσει, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπέχει εὐθύνην ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καίπερ οὐδ' αὐτὸς πταίσας ὡς πρὸς τὴν γένεσιν τοῦ ἰδίου ἐμπειρικοῦ χαρακτήρος, ὅστις «τυγχάνει κυρίως, ὡς ὅλος ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀντικείμενον τῆς πείρας ἀπλοῦν φαινόμενον, ἐντεῦθεν συνδέεται μετὰ τῶν μορφῶν πάντων φαινομένων, χρόνου χώρου καὶ αἰτίων καὶ ὑπόκειται τοῖς νόμοις τούτων· τούναντίον τὸ «ὄν καθ' ἑαυτὸ» τυγχάνει ἀνεξάρτητον ἀπ' αὐτῶν τῶν μορφῶν, καὶ μηδεμιᾶ χρονικῇ διακρίσει ὑποκείμενον, ἐπομένως διηνεκῆς καὶ ἀναλλοίωτος ὅρος ὁλοκλήρου τούτου τοῦ φαινομένου τυγχάνει ὁ «ἰδανικός χαρακτήρ». Ἀλλ' ὡς εἵπομεν οὗτος ὁ ἰδανικός χαρακτήρ ἐπήγασεν ἐκ τῆς ἀρχεγόνου βουλήσεως ἐν τῇ φύσει, τοῦ «Urwille», ἐπεὶ δ' οὗτος κατ' ἀνάγκην ἐδημιούργησε τὸν ἐμπειρικὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νὰ μὴ ὑπάρχῃ σκιά εὐθύνης. Πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην κλίνει καὶ ὁ Kohler ἐν τῷ Wesen der Strafe «πλήν ἢ θεωρία πέπρωται νὰ μείνῃ ἐντρύφημα τῶν ἰδεολόγων μόνον.

Τὸ ἐκούσιον ἢ αὐτεξούσιον τὸ τοσαύτας φιλοσοφικὰς σχολὰς καὶ ἱερὰς συνόδους συνταράξαν, λίθος ἀκρογωνιαίος τῆς κλασικῆς σχολῆς γενόμενον ἐπέπρωτο διὰ νομικῶν χειρῶν σοβαρῶς νὰ κλονηθῇ, φθίνοντος δὲ τοῦ XVIII αἰῶνος Alexander von Joch (Hommel) ἐν τῷ βιβλίῳ «περὶ βραβεύσεως καὶ τιμωρίας κατὰ τουρκικοὺς νόμους» αὐτόχρημα μοιρολάτρης ἀναδείκνυται μνημονεύων τοῦ περὶ ὁμόφρονος Ζήνωνος θρύλου, πρὸς ὃν ὁ ὑπ' αὐτοῦ δερόμενος οἰκέτης ἔνεκα κλοπῆς εἶπεν ὅτι μοιραία ἦν αὕτη, ἐκείνου δ' ἀποκρινάμενος ὅτι καὶ τὸ δέρειν ὁμοίως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἰς ἀστὴρ ἠκτινοβόλει ἤδη ἐν τῷ ὀρίζοντι τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ἐπισπώμενος τὰ βλέμματα τῶν ἐπαϊόντων, ὁ Anselm von Feuerbach ἐπρωταγωνίστει ἤδη ἐπὶ τοῦ Forum, ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὡς συγγραφεύς, ὡς νομοθέτης, πρῶτος αὐτὸς ἐπιχειρεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τοῦ οἰκοδομήματος τῆς κλασικῆς σχολῆς νὰ ἐκβάλλῃ καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν αἰτίων νὰ ἐναρμόσῃ διδάσκων ἐν τῇ «Revision». «Ἐκάστη πρᾶξις συμβᾶσα ὥφειλε νὰ συμβῇ, ὥφειλεν οὕτω νὰ συμβῇ ὡς αὕτη συνέβη καὶ ὥφειλε διὰ τοῦτο νὰ συμβῇ, διότι αἷτια ὑφίσταντο, ἅτινα τὸ ὑποκείμενον πρὸς τοῦτο ἠνάγκασαν...» Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος καὶ τὴν ποινὴν ὡς ἰσχυρότατον αἷτιον ὑπολαμβάνων ἐπινεῖ τὴν θεωρίαν τοῦ ψυχικοῦ ἐκφοβισμοῦ (Abschreckungstheorie) καὶ ἐπὶ τῆς ἐκφοβιστικότητος τοῦ ἀνθρώπου (Abschreckungsfähigkeit) τὸ καταλογιστὸν ἐδράζων σαλπίζει τὴν χειραφέτησιν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπὸ τοῦ αἰωνίου σκανδάλου τοῦ αὐτεξουσίου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ σχίσμα τῆς μητρὸς Σχολῆς. Ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ὀρθοδόξων προέκυψεν ὁ Γαλλικὸς ποινικὸς κώδιξ τοῦ 1810, ἐκ τῶν σχισματικῶν ὁ Βαυαρικὸς τοῦ 1813, ἔργον τοῦ ἡγέτου, οἵτινες διένειμαν ἀλλήλοις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Garraud, τὸ νομοθετικὸν κράτος ἐν τῷ πε-

πολιτισμένω κόσμῳ.

Κατὰ τοῦ Feurbach ἐγείρεται ἀληθὴς σταυροφορία, Thibaut, Klein Kleinschrod ἐκστρατεύουσι κατ' αὐτοῦ καὶ κατάγουσι νίκην, διότι ὁ Feuerbach, καθ' ἡμᾶς, διέπραξε τὸ ἀμάρτημα νὰ ταύτιση τὸ εἶδος μετὰ τοῦ γένους, τὸν ἐκφοβισμόν μετὰ τοῦ συνόλου τῶν αἰτίων, ἐν ᾧ οὗτος ἐν τῶν ἀπειρῶν εἰδῶν τοῦ νόμου τῶν αἰτίων τυγχάνει, ἐν τούτῳ δὲ σφαλέντος τοῦ Τιτᾶνος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκλιπόντος, κορυφαῖαι διάνοιαι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς κλασικῆς σχολῆς συσπειραθεῖσαι ἐσέμνυνον αὐτήν, οὕτω δ' ἡ πλειὰς τῶν Romagnosi καὶ Carrara ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν Rossi, Ortolan ἐν Γαλλίᾳ, τῶν Köstlin, Berner ἐν Γερμανίᾳ ἐκ τῶν κόλπων ἐκείνης ἐμεσουράνησεν, ὡς κομήτης δ' ἀναφαίνεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὁ ὀξυνούστατος Geib, βασιζων τὸ καταλογιστὸν ἐπὶ τοῦ ὁμαλοῦ αἰτιατοῦ τοῦ ὑποκειμένου «normale Bestimmbarkeit» (Lehrb).

Περὶ ἐκουσίου ἢ ἀκουσίου συζητουμένου οὐδαμῶς πρόκειται περὶ Βουριδανείου ὄνου σκιᾶς, τοῦ ἀγαλματωδῶς ἐστηκότος καὶ ὀρῶντος μακρόθεν τὰς ἴσον ἀπ' αὐτοῦ ἀπεχούσας δύο χλοερὰς δεσμίδας χόρτου, ἀποθανουμένου δ' ἐκ βουλιμίας, τοῦ «liberum arbitrium» ἐπαληθευομένου, διότι ἡ ἀδιάφορος, ἀναίτιος ἡρεμία θὰ κρατήσῃ, ἀλλὰ τὸ ζήτημα κέκτηται πολλῶ μείζω σπουδαιότητα, ἕνεκα δὲ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐκουσίου ἢ κλασικῆ σχολῆ γίγνεται θέατρον συχνῶν καταχρήσεων καὶ διηνεκῶν ἀντιφάσεων. Τῆς ἐπιστήμης δογματιζούσης καὶ τῆς νομοθεσίας κυρούσης ὅτι ὑπεύθυνος πᾶς ὁ ἀπολαύων τοῦ αὐτεξουσίου (λ.χ. Kahl, Grundriss. γερμανικὸς ποιν. κῶδιξ ἄρθ. 51) ὁ δικαστὴς ἀναζητῶν καὶ οὐχ εὐρίσκων τοῦτο, ἐὰν τὰ αἷτια ὑπεδούλωσαν ἐν τινὶ κολασίμῳ πράξῃ τὸν δράστην (Feuerbach, ἔρευνα περιπτώσεων τινῶν . . .), ἀπολύει τοῦτον (Tarde), ὡς τοῦτο θαμὰ παρὰ τοῖς ἐνόρχοις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συμβαίνει, καταδικάζει δ' ἐὰν τὰ αἷτια μὴ ὑποπίπτωσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις τῶν δικαστῶν, οὕτω δ' ἔχομεν ὀλοκαυτώματα δικαστικῶν πλανῶν, ὁ τερατώδης Vacher, ὁ κτηνώδης φονεὺς 11 ἀνθρωπίνων πλασμάτων ἐκατατομήθη ἐν Lyon, καίτοι ἀναμφισβήτητα ἀνθρωπολογικὰ αἷτια ἔωσαν αὐτὸν εἰς τὰς φρικαλεότητας καὶ τὰ ὄργια. Ἐὰν συμβῇ ὁ δικαστὴς νὰ μὴ πιστεύῃ τὸ ἐκούσιον τίθεται ἐν τῷ πειρασμῷ τοῦ διλήμματος κατὰ τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ ἢ κατὰ τὸν νόμον νὰ δικάσῃ ἀλλὰ καὶ ἑτέρα ἔκθασις δυνατὴ τυγχάνει ὁ δικαστὴς θὰ ἀπολύῃ αἰείποτε, τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὡς προϋπόθεσιν τῆς τιμωρίας τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐκουσίου, διότι κατὰ τὸν ὁπαδὸν τοῦ ἀκουσίου δικαστὴν ἢ προϋπόθεσις αὕτη αἰείποτε ἐλλείπει.

Δεκτοῦ γενομένου αὐτεξουσίου παρὰ τῆς Σχολῆς ἔπρεπεν ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς νὰ μὴ κολάζεται ὡς ὑδροκομῶν εἰς τὸν πίθον τῶν Δαναίδων, τῶν αἰτίων οὐδαμῶς δυναμένων νὰ ἐπηρεάσωσι τὸν ἄμεσον αὐτουργόν, πλὴν ἡ Σχολὴ ἀντιφάσκουσα τιμωρεῖ καὶ δὴ ἀρχούντως. Διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν

ἐλαφρυντικῶν περιστατικῶν ἡ Σχολή διαπράττει καὶ ἐτέραν ἀντίφασιν καθ' ἡμᾶς, καίπερ ὁμολογοῦσα τὸ κράτος τῶν αἰτίων διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀποδοχῆς καθιεροῖ ὁμῶς τὴν σχετικὴν ἐλευθερίαν λακπατοῦσα τοιουτοτρόπως τὸν στοιχειώδη κανόνα τῆς λογικῆς περὶ τῆς τοῦ μέσου ἢ τρίτου ἀποκλείσεως, διότι ἢ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος ἢ οὐ *tertium non datur*, διότι δεκτῶν γενομένων βαθμίδων ἐλευθερίας ἔπρεπεν ὁ τέως ἐναρετώτερος καὶ ἐπομένως ἐλευθερώτερος νὰ ὑφιστῇται εἰ μὴ βασάνους τοῦλάχιστον ποινὴν αὐστηροτέραν, οὕτως ὁ Tolstoi θὰ ἤρμοζε κατὰ τὴν λογικὴν τῆς Σχολῆς πολιτικὰ ἀδικήματα διαπράττων νὰ διέλθῃ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ βίου ἐν τῇ ἀξένῳ καὶ παγερᾷ Σιβηρίᾳ, διότι κατὰ τοὺς Hegelianer Kōstflin (Revision) καὶ Berner (Imputationslehre) διέτριψεν ὑπὲρ τὸ δέον ἐν τοῖς δώμασι τῆς Besonderheit, τοῦ μερικοῦ, λησμονήτας νὰ παλινοστήσῃ ἐνώρως εἰς τὰ τῆς Allgemeinheit, τοῦ γενικοῦ, συμβολίζοντος τὸ αὐτεξούσιον!

Ἔνεκα τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐκουσίου παρενοήθη καὶ ὁ προορισμὸς τῆς ποινῆς· ὁ ἄνθρωπος ὢν αὐτεξούσιος καὶ τὸ κακὸν ἐργαζόμενος ὤφειλε νὰ ἐξαγνισθῇ ἔνεκα αὐτῆς τῆς ἀναξίας (*démérite, Unwert*), ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ τακῇ ἐν ταῖς εἰρκταῖς πρὸς ἐξιλασμόν, οὕτω δ' ἡ ποινὴ καθίστατο οὐ μόνον ἄσκοπος ἀλλὰ καὶ βλαβερὰ ἄσκοπος, διότι κατὰ Σενέκαν μεταφράζοντα τὸν Πλάτωνα «*nemoprudens punit quia peccatum est, sed ne peccetur*», ἀλλὰ τὸ ὑγιὲς τοῦτο δόγμα δὲν συνεβιάζετο μετὰ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ ἐπομένως ἐπειδὴ ἡ ποινὴ οὐδόλως ἐδύνατο νὰ ἐκληθῇ ὡς αἷτιον κατὰ τὴν κλασικὴν σχολὴν πᾶσα βελτίωσις ὠλιγωρεῖτο, βλαβερὰ, διότι ἀντὶ τῆς ἡθικῆς συντριβῆς τῆς καρδίας ἐπῆρχετο ἡ ἐρείπωσις τῆς ὑγείας, ἐξ οὗ πάσης συμπαθείας ἐξαφανιζομένης ὁ δεσμώτης συνελάμβανε μῖσος ἄσβεστον καὶ ὤμνουν ἐκδίκησιν κατὰ τῆς μητρὸς κοινωνίας. Εὐτυχῶς ἐν τῇ ἀπολύτῳ ταύτῃ θεωρίᾳ δὲν ἐνέμεινεν ἡ κλασικὴ σχολή, δι' ὃ μετὰ τῶν πλείστων αὐτῆς προμαχῶν προείλετο κατὰ τὰ εἰωθότα αὐτῇ τὴν ἀντίφασιν τοῦ ἀτόπου, δεξαμένη σκοπούς τινας ὑπὸ τῆς ποινῆς ἐπιδιωκομένους, ἰδίᾳ δὲ τὴν βελτίωσιν τοῦ καταδίκου καὶ οὕτω διὰ τῆς σχετικῆς ταύτης θεωρίας ὡμολόγει σιωπηλῶς ὅτι ἡ ποινὴ αἷτιον τυγχάνει καὶ τοῦ καταδίκου τὸ αὐτεξούσιον σκιᾶς ὄναρ.

Ἄλλ' ἐκ τῆς μεταφυσικῆς βάσεως ὑψουμένη ἡ Σχολή ἐδέξατο μίαν διεύθυνσιν θεωρητικὴν κατὰ τὸν Enrico Ferri (*Sociologia criminale*) «*un indirizzo teorico*» ἦτοι τὴν μελέτην ἐκ τῶν προτέρων τοῦ ἀδικήματος ὡς ὄντος νομικοῦ ἀφηρημένου «*lo studio aprioristico del reato, come ente giuridico astratto*» καὶ κατὰ Prins (*La science pénale et le droit positif*) ὑπολαβοῦσα τὸν κακούργον οὐχὶ ὡς ὄν ζῶν καὶ δρῶν ἀλλ' ὡς τύπον ἀφηρημένον ἐπινοηθέντα ὑπὸ τοῦ λογικοῦ χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ πραγματικότης, τὸ ὀδίκημα οὐχὶ ὡς μέρος τῆς πραγματικότητος, ἀλλ' «ὡς ῥήτραν νομικὴν ἀφηρημένην ἐγγεγραμμένην ἐν τινὶ κώδικι» «*comme une formule juridique abstraite inscrite dans un code*» ἐκλαβοῦσα τὴν ποι-

τήν οὐχὶ ὡς ἄμυναν ἀνάλογον πρὸς τὴν προσβολήν, ἀλλ' ὡς ἐν σύστημα ἀφηρημένον ὀφειλόμενον τῇ ἐπιστήμῃ τῶν ποινικολόγων, «comme un système abstrait dû à la science des criminalistes».

Ἐν τῇ συμπήξει τῶν δογμάτων προβᾶσα ἡ Σχολὴ a priori καὶ ἐξευροῦσα in abstracto πλασματικὸν καὶ συμβατικὸν τύπον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπομένως ὑπολαβοῦσα πάντας τοὺς κακούργους ἐφαρμοζομένους ἐν τῷ ἐκμαγείῳ τοῦ δεκτοῦ γενομένου τύπου παρεδέξατο ὅτι ἦσαν δι-
ορθωτέοι διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς, ἡ φυλακὴ καὶ ἰδίως ἡ μόρωσις τοῦ καταδί-
 κτου ὑπῆρξεν ἡ πανάκεια τῆς κλασικῆς ποινικῆς πολιτικῆς, παρορωμένων
 τέλεον τῆς ἀπείρου ποικιλίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν πολλαπλῶν κατηγοριῶν τῶν κακουργούντων (Prins, op. cit.). Ὁ ἐν Νεαπόλει ἐφέτης Garofalo (La criminologia) λέγει περὶ τούτου τὰ ἐξῆς: «Τί ἐστὶ κατ' ἀρχὰς κακουργία κατὰ τὸν νομικόν; Οὐδέν. Ἀγνοεῖ σχεδὸν τὴν λέξιν τυχύτην. Δὲν ἀσχολεῖται περὶ τὰ φυσικὰ αἷτια τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου, τοιαῦτά τινα φαίνονται αὐτῷ γνώσεις πολυτελείας. Ὁ κακούργος οὐδαμῶς ἐστὶ κατ' αὐτὸν ἄνθρωπος ἄρρυθμος «Homme anormal», ἀλλ' ὡς πᾶς τις διαπράξας πρᾶξιν ἀπηγορευμένην καὶ τιμωρητέαν. Τοῦτο συμβαίνει διότι ὁ νομικὸς μελετᾷ τὸ ἀδίκημα μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἐπιχειρῶν ἀνάλυσιν συμφώνως τῇ πειραματικῇ ψυχολογίᾳ, οὐδ' ἀναζητεῖ τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Περὶ δ' ἀσχολεῖται ἐστὶν ὁ καθορισμὸς τῶν ἐξωτερικῶν χαρχκτηρῶν τῶν διαφορῶν ἀδικημάτων, ἡ ταξινόμησις αὐτῶν ἀναλόγως τῶν προσβαλλομένων δικαίων, ἡ ἀναζήτησις τῆς δικαίας ποινῆς ἀναλόγως καὶ in abstracto, οὐχὶ τῆς ποινῆς τῆς πρακτικῆς καὶ χρησίμου πρὸς ἐκμηδένισιν τοῦ κοινωνικοῦ κακοῦ».

Ἀλλ' εἵπομεν ὅτι ἡ κλασικὴ Σχολὴ ἐγένετο δισχιδῆς ἤτοι μεταφυσικὴ καὶ πρακτικὴ, ἐν τῇ δευτέρᾳ ιδιότητι εὐηργέτησε κατὰ Ferri ἐπιδιώξασα πρακτικὸν σκοπὸν ἤτοι «τὴν ἐλάττωσιν τῶν ποινῶν καὶ τὴν κατάργησιν πολλῶν μεταξὺ τούτων, ὡς εὐγενῆ καὶ γενναίαν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἀγρίας ἐμπειρικῆς τοῦ μέσου αἰῶνος», τὰ βατανιστήρια ἐφυγαδεύθησαν ἀνεπιστρεπτεῖ, ἡ θανατικὴ ποινὴ περιορίσθη ἢ κατηργήθη, αἱ ποινὰι κατέστησαν ἡπιώτεραι καὶ βραχύτεραι, αἱ φυλακαὶ ἐβελτιώθησαν, ἐπροστατεύθησαν οἱ τρόποι πρὸς ἐπάνοδον τοῦ κακούργου εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, ἡ σύγχυσις μεταξὺ φρενοβιαθῶν καὶ ὑγιῶν κακούργων κατέστη σπανιωτέρα, ἡ κακουργοῦσα νεολαία ἀπετέλεσεν ἰδίαν τάξιν ὑπαχθεῖσα εἰς διάφορον μεταχείρισιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι φωρᾶται ἡ Σχολὴ ἀστογήσασα δεινῶς τῶν προσδοκιῶν, διότι ἡ ὑποτροπὴ ἐπεξετάθη ἐπὶ μᾶλλον, ἀνῆλθεν εἰς 30 ἐπὶ τοῖς 55 καὶ 80 ο/ο, τὰ μικρὰ ἀδικήματα ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἐτριπλασιάσθησαν κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ XIX αἰῶνος, ὁσημέραι ἀναφαίνονται προωρότεροι κακούργοι καὶ οὗτοι πολλαπλασιάζονται, ἡ ποινικὴ στατιστικὴ δείκνυσιν ὅτι ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία ἀπειλοῦνται νῦν μᾶλλον ἢ πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος, οὕτω δ' ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κλασικοῦ Holtzendorff

ἀκούεται ἡ ὁμολογία «ὅτι τὰ ποινικὰ συστήματα ἐχρεωκόπησαν», τοῦθ' ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ὑπὸ τοῦ Joly ἐν Γαλλίᾳ.

Ἱταλικὴ ἢ θετικὴ σχολή.—Οὕτως ἐχόντων τῶν κατὰ τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην καὶ δικαιοσύνην τὸ ἄρμα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ὥδευεν ἀκατασχέτως πρὸς τὰ πρόσω· ἡ γενικὴ ἀνθρωπολογία, ἡ ψυχιατρικὴ, ἡ βιολογία, ἡ ἱατροδικαστικὴ, ἡ στατιστικὴ ἐπετέλεσαν γιγαντιαῖα προόδου ἄλματα, αἱ ἐργασίαι τοῦ Broca, τοῦ Claude Bernard, Johannes Müller, Darwin ἐν τῇ γενικῇ ἀνθρωπολογίᾳ καὶ βιολογίᾳ, τοῦ Pinel, Esquirol, Gall, Morel, Maudsley ἐν τῇ ψυχιατρικῇ, τοῦ Orfila, Tardieu ἐν τῇ ἱατροδικαστικῇ, Quetelet, Drobisch ἐν τῇ στατιστικῇ ἀνέωξαν νέους δρίζοντας διανοητικούς, διαφωτίζοντας μᾶλλον τὰς ἀκрасίας τῆς κλασικῆς Σχολῆς. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ἐκτοξεύει κατ' αὐτῆς περίεργον Ἱερεμιάδα εἰς ἰταλὸς ἐπιστημῶν, ὁ ἱατροδικαστικὸς Lombroso. τὸ βιβλίον αὐτοῦ «L' uomo delinquente» «ὁ ἄνθρωπος κακοῦργος» καθίσταται ρηξικέλευθον, ἐν οὗ τῷ προοιμίῳ ἐφέρετο. «Μία ἀλλόκοτος ἀντίφασις ἄρχει ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ δικαστὴς τὸ μὲν ἀποχωρίζει πῶς τὸν κακοῦργον ἀπὸ τοῦ ἀδικήματος ἵνα ἀποφαίνεται ὡσεὶ τοῦτο ἦν γεγονὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πλήρες καὶ ὡσεὶ ἀπετέλει ἐν τῷ βίῳ τοῦ δράστου ἐν ἐπεισόδῳ, οὗτινος δὲ ἐδύνατο νὰ φοβῇται τὴν ἐπανάληψιν, τὸ δὲ ὁ κακοῦργος ἀναπτύσσει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποδείξῃ τῷ δικαστῇ πάντῃ τὸ ἐναντίον διὰ τῆς σπάνεως τῆς μεταμελείας, διὰ τῆς ἐλλείψεως τύψεως συνειδότος, διὰ τῆς ἐπανειλημμένης ὑποτροπῆς, ἀνερχομένης εἰς 30 ἐπὶ τοῖς 55 καὶ 80 ο/ο, τοῦθ' ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶ βεβαίως οὔτε ἄνευ ζημίας ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς, διὰ τὴν κοινωνίαν οὔτε ἄνευ ταπεινώσεως διὰ τὴν ταλαίπωρον δικαιοσύνην, ἧς ὁ ἄγων μεταβάλλεται λίαν θαμὰ εἰς σκιαμαχίαν κατὰ τοῦ ἀδικήματος».

Ὁ Lombroso χρησιμοποιοῦν τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης καὶ παραδεχόμενος τὸν ἄνθρωπον κατὰ Darwin καὶ Spencer ὡς τὸ προῖόν ζωϊκῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξελέξεως, ἔχων κατὰ νοῦν τὸν βίον τῶν ἀλόγων ζώων ἤχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος κακοῦργῶν παλινοστεῖ εἰς τὴν ἀγρίαν καὶ κτηνώδη τῶν ἀρχηγόνων ἀνθρώπων κατάστασιν, τοῦτο δὲ τυγχάνει τὸ φαινόμενον τοῦ atavismus, ὅστις σημαίνει τὸ ὅμοιον εἶναί τινα τοῖς προγόνοις (atavus), οἱ δ' εἰς ἐκείνην ὑποτρέφοντες φέρουσιν ἀναγνωριστικὰ φυσικὰ σήματα, ἀποτελοῦντα τὸν περιβόητον «il tipo criminale» αὐτὸν κακοῦργικὸν τύπον». Τούτου συμπτώματα τυγχάνουσιν ἐξ ἀπόψεως μορφολογικῆς καὶ φυσικῆς, ὁ προγναθισμὸς, ὁ εὐρυγναθισμὸς, ἡ νανοκεφαλία, ἡ δολιχοκεφαλία, ἡ ὀξυκεφαλία, ἡ στενοκεφαλία, τὸ ἐπικλινὲς μέτωπον, ἡ συνόστωσις τοῦ ἄτλαντος, αἱ κρανικαὶ σκληρώσεις, τὰ ἐπιμήκη ὦτα, τὰ ἐξωγκωμένα μῆλα καὶ ζυγώματα, ἡ ἀνώμαλος ρίς, τὸ σκολιδὸν στόμα, κόμη δαψιλῆς, στραβισμὸς, ἀγένειον κτλ., ἐξ ἀπόψεως φυσιολογικῆς ἡ ὀξύδερκεια, ἡ ἀμβλύτης τῆς ὁσφρήσεως καὶ γεύσεως, ἀναλγησία κτλ., ἐξ ἀπόψεως ψυχικῆς διάνοια ἐλάσσων τῆς μέσης, ἀνακολουθία ἰδεῶν κτλ., οὕτω δ'

ὁ κακοῦργος γεννᾶται δὲν γίγνεται, τὸ δ' ἀδίκημα μοιραῖον φαινόμενον ὡς ἡ πτώσις τοῦ ριφθέντος λίθου. «Τὸ ἀδίκημα ἐν συντόμῳ κατὰ τὴν στατιστικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπολογίαν ἀποκαλύπτεται ὡς φαινόμενον φυσικὸν καὶ ἵνα μεταχειρισώμεθα τὴν τῶν φιλοσόφων γλῶσσαν, ὡς φαινόμενον ἀναγκαῖον, οἷα ἡ γέννησις, ὁ θάνατος, ἡ σύλληψις, ἡ φρενοβλάβεια . . . » (L' uomo delinquente), ἡ δὲ ποινὴ τῆς κλασικῆς σχολῆς κατὰ μοιραίας πράξεως μοιραίου ὄντος αὐτόχρημα absurdum.

Ἡ φωνὴ τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου Jules Verne τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ὑπῆρξε φωνὴ Σειρήνος, μαθηταί, προσήλυτοι, ἄθροοι ὑπ' αὐτῆς ἐλκόμενοι ὑπερεμάχουν τῆς νέας αἰρέσεως, ὅτε ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, τὸ συνέδριον τῆς Ρώμης ἐν ἔτει 1885, ἐπέστη, ὁ Lombroso προσήγαγεν ὀπλοθήκην ὀλόκληρον ἀτλάντων, σφυγμογράφων, πινάκων, δυνάμομέτρων, πληθωροσκοπίων, ψυχομέτρων καταθαμβήσας τοὺς ὀπαδούς, πλήν ὁ «κακουργικὸς τύπος» καιρίως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐτρώθη, ἐν δὲ τῷ συνεδρίῳ τῶν Παρισίων ἐν ἔτει 1889 σκληρῶς κατεκερματίσθη, οὐδόλως κατορθθέντος νὰ ἀνακαλυφθῇ ἔχνος «κακουργικοῦ τύπου», πλήν ἀτυπιῶν τινων ἀπαντωσῶν παρά τισι τῶν χρονίων κηκούργων, ἀλλ' αὗται τυγχάνουσι προϊόντα κληρονομικότητος ἢ ἐκφυλισμοῦ, τῆς στατιστικῆς, τοῦ ἀψευδοῦς αὐτοῦ γνώμονος, δεικνυούσης ὅτι ὁ ἐντοπισμὸς ἢ ἡ διακύμανσις τοῦ ἀδικήματος μᾶλλον ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἐξαρτῶνται καὶ ὡς παρατηρεῖ ὁ Luchini (sempliciti) antropologici, psicologici e sociologici (del diritto penale) ὑπάρχει ὁξύμωρον, διότι ἐν ᾧ διισχυρίζεται ἡ ἰταλικὴ σχολὴ (θετικὴ) ὅτι τὸ ἀδίκημα φυσικὸν καὶ ὁμαλὸν τι φαινόμενον τυγχάνει, τοῦ ἀνθρώπου παλινоставοῦντος εἰς τὸ ἀρχέγονον στάδιον τῶν κτηνῶν, τῶν ἀγρίων, τῶν παιδίων, παρ' οἷς τὸ ἀδίκημα ὁ κανὼν τυγχάνει, ὁ «κακουργικὸς τύπος» ἐστὶν ἡ προσωποποίησις καὶ ἐνσάρκωσις τῆς ἀνωμαλίας. Ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπολογικὴν ὑποστροφὴν ὁ Tarde (La criminalité comparée) ἀποφαίνεται· «ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ ἄγριοι—Wallace, Darwin, Spencer, Quatrefages ἐμπνέουσιν ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην—καὶ ἐν μάλιστα μεταξὺ τῶν νῦν ἀγρίων οἱ ἀγαθοὶ ἀπετέλουν τὴν ἐλαχίστην μειονότητα, ὅπερ ὁμως δὲν συμβαίνει, οὐδὲν ἦττον θὰ ἐπετρέπετο ἡμῖν νὰ εἰκάσωμεν μετὰ πιθανότητος ὅτι οἱ πρῶτοι πατέρες ἦσαν ἐκ τῆς ἐλαχίστης μειονότητος». Ὁ Tarde (op. cit.) φέρει ὡταύτως τὸ σπουδαιότατον ἐπιχείρημα ὅτι ἡ γυνὴ πλείω σήματα τοῦ κακουργικοῦ τύπου πρέρχει ἢ ὁ ἀνὴρ καὶ ὁμως ἡ γυναικεῖα κακουργία τυγχάνει 4κισ ἦτσων τῆς ἀνδρικῆς. Πρὸς τούτοις ἡ ἐξέτασις εὐαρίθμων ἑκατοστύων κηκούργων πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ κακουργικοῦ τύπου ὑπῆρξε σφαλερὰ Luchini, τὸ μὲν διότι οἱ κηκούργοι ἀνῆκον διαφόροις ἔθνεσι, τὸ δὲ διότι ἕνεκ ἐνὸς μόνου συμπτώματος τοῦ κακουργικοῦ τύπου ἔρχει νὰ στρατολογηθῇ τις εἰς τὴν κτηγορίαν ταύτην, ἐκτὸς τούτου ἢ κατὰ μέσον ὅρον ποσότης καθ' ἐκχτοντάδα ἢ φέρουσα τὸν «κακουργικὸν τύπον» ποικίλλει ἀναλόγως τῆς βίσεως, ἣν τις δέχεται, οὕτω τιθεμένης ὑπ' ὅψει τῆς φυσιογνωμίας

ἐστὶν 23 0/0, τῶν σιαγόνων 37 0/0. τοῦ ἀγενείου 32 0/0, τοῦ κρανίου 58 0/0, τῆς στίξεως 10 0/0, τῆς ἀτονίας τῆς γενικῆς αἰσθητικότητος 67 0/0, κ.τ.λ., ἐξ οὗ συνάγεται τὸ ἀδύνατον τῆς χρησιμοποίησεως τοιούτων ἀποτελεσμάτων, καίτοι ὁ Lombroso (*L'uomo delinquente*) διατείνεται ὅτι «καὶ αἱ μεμονωμένοι ἀνωμαλίας ἐνέχουσι σημασίαν», τοῦθ' ὅπερ σημαίνει κατὰ Lombroso ὅτι ἐὰν ὁ φέρων μεμονωμένην ἀνωμαλίαν ἐτέλεσεν ἀδίκημα, τοῦτο ἀνακτέον ἐκείνη, ὁ δὲ Ferri (op. cit.) ἀποκρίνεται ὅτι ἡ ἐλάσσων ἐνάργεια τοῦ κακουργικοῦ τύπου δὲν ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐλάσσονι ὑπάρξει αὐτοῦ... ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀβληχρὰ εἰσι τὰς ὁπὰς τῆς θεωρίας νὰ βύσωσιν.

Αἱ προφανεῖς πλάναι τοῦ διδασκάλου ἔδοσαν νύξιν τῷ μεγαλοφυεῖ μαθητῇ αὐτοῦ Ferri σὺν τοῖς ἀνθρωπολογικοῖς παράγουσι τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἑτέρους νὰ προσθῇ, οὕτω δὲ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Mont-Souris ἐν Παρίσις καὶ τὰ πορίσματα τῆς ποινικῆς στατιστικῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1825—1878 παραβάλλον ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ ὕψωσις τῆς θερμοκρασίας τὰ ἀδικήματα κατὰ τοῦ προσώπου ἀπεργάζεται, ἡ κατὰπτωσις τὰ κατὰ τῆς περιουσίας, διότι ἡ αὐξομειώσεις τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις συνεφώνει τῇ αὐξομειώσει τῶν ρηθισῶν κατηγοριῶν ἀδικημάτων καὶ ἐχόμενος ἀπρίξ τῶν ἐρευνῶν παρομοίων παρατηρήσεων ἀναγνωρίζει ὡς δευτέρους παράγοντας τοῦ ἀδικήματος, τοὺς φυσικοὺς *i fattori fisici o cosmo-tellurici*» (*Nuovi orizzonti del diritto penale*) νῦν ὑπὸ τὸν τίτλον (*Sociologia criminale*), ἐν οἷς ἀριθμεῖ τὸ κλίμα, τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὴν ἡμερινὴν ἢ νυκτερινὴν ἐργασίαν, τὰς διατριβάς, τὴν θερμοκρασίαν, τὰς μετεωρολογικὰς συνθήκας, τὰ γεωργικὰ προϊόντα. «Πλὴν ὁ Ferri προστίθῃ καὶ ἕτερον παράγοντα τῆς κακουργίας τὸν κοινωρικόν, «*i fattori sociali del delitto*» ἐν οἷς καταλέγει «τὴν ποικίλην πυκνότητά τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας γνώμης, τῶν ἠθῶν καὶ τῆς θρησκείας, τὴν σύνθεσιν τῆς οἰκογενείας καὶ τὸ σύστημα τῆς ἀνατροφῆς, τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν, τὴν οἰνοπνευματοποσίαν, τὴν βάσιν τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν, τὴν τάξιν τῆς δημοσίας διοικήσεως, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας, τὴν καθόλου νομοθετικὴν τάξιν ἀστικὴν τε καὶ ποινικὴν».

Ἄλλ' ὁ Ferri ὑποστηρίζει τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀνθρωπολογικῶν παραγόντων, οἷς προστίθῃσιν ἐκτὸς τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ κακουργικοῦ τύπου, τὰς ψυχικὰς ἀρρυθμίας «*constitutione psichica*», ἥτοι τὰς τοῦ νοῦ καὶ τῶν αἰσθημάτων, τοῦ Lombroso ὁμιλοῦντος ὡσαύτως περὶ ἠθικῆς παρανοίας καὶ ἐπιληψίας, πρὸς δέ, τοὺς προσωπικοὺς χαρακτῆρας «*caratteri presonali*» ὡς τὴν φυλὴν, τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον, ἀπονέμει δὲ τοῖς ἀνθρωπολογικοῖς παράγουσι τοσαύτην σπουδαιότητα ὥστε ἰσχυρίζεται ἐναντίον τοῦ Tarde, ἀντικρούοντος αὐτόν, «ὅτι σφαγεὺς ἢ κρεοπώλης γίνεται τις διότι οἱ ἐκ γενετῆς ὀργανικοὶ χαρακτῆρες διέθεσαν αὐτὸν πρὸς τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα, ὡς ὑπάρχουσιν οἱ προδιατεθειμένοι νὰ γένωνται χειρουργοί, καλλιτέχναι . . .

καὶ ὡσαύτως κακοῦργοι»

Ὁ ἀγγλῖνος Tarde (Philosophie pénale), ὁ Luchini (op. cit.) καὶ ἄλλοι ἐν τοῖς συνεδρίοις Ρώμης, Παρισίων, Βρυξελλῶν, ἐν συγγράμμασι καὶ περιοδικοῖς ἐξηνέμωσαν ὡς πομφόλυγας πλείστους ἰσχυρισμοὺς τῆς νέας Σχολῆς χρώμενοι τοῖς ἀσφαλέσιν ὅπλοις τῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, ἐθνολογίας στατιστικῆς, οὕτω κατ' αὐτοὺς τὰ ἀδίκηματα τῆς ἀπληστίας τυγχάνουσι συχνότερα ἐν Σικελίᾳ ἢ ἐν Βενετίᾳ καὶ Λομβαρδίᾳ, οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀφρικῆς ἐκτελοῦσι τὸ ἀδίκημα μεθ' ὑπομονῆς καὶ προμελέτης, αἱ προσβολαὶ κατὰ τῶν ἡθῶν ἀπαντῶσι πολλῶ συχνότερον παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς διατελοῦσαι ἐν τῷ minimum παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς πληθυσμοῖς. Κατὰ Laurent (Anthropologie criminelle) ὁ Dr Corre ἐποιήσατο ἐρεῦνας ἐν Guadeloupe, ὧν πόρισμα ὑπῆρξεν ὅτι αἱ ἐγκεφαλικά ἐνέργειαι ἐν νάρκῃ ἀπὸ Ἰουνίου ἄχρι Νοεμβρίου ἀνανήφουσιν ἀπὸ Δεκεμβρίου μέχρι Μαΐου, ὅτε κατὰ τὰς δρόσους τοῦ πρώτου ἐξαμήνου αἱ προδιατεθειμέναι φύσεις τρέπονται πρὸς τὸ ἀδίκημα.

Ἡ κατατρόπωσις τῆς ἰταλικῆς σχολῆς ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Βρυξελλῶν ἐν ἔτει 1892 δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιάσῃ, ἐν δὲ τῷ τῆς Ἀμβέρσσης ἐξετασθεὶς ὁ κακοῦργος ἀπὸ ψυχιατρικῆς ἀπόψεως ἐγαρακτηρίσθη ὑπὸ κορυφαίων ψυχιάτρων ὡς νευρασθερικὸς ἢ διαροητικῶς ἀνισόρροπος, τοιαύτην θεωρίαν ἀσπάζονται οἱ Maudsley ἐκ Λονδίνου, Benedickt ἐκ Βιέννης, Forel ἐκ Ζυρίχης, Magnan ἐκ Παρισίων, Drill ἐκ Πετροπόλεως, πολλοὶ δ' αὐτῶν (π. χ. Benedickt) σὺν τῇ ἰταλικῇ σχολῇ παραδέχονται καὶ τὴν «ἠθικὴν παραφροσύνην» moral insanity, folie morale» ἣτις κατὰ τὸν Maudsley ἀποτελεῖ ἔτι νέφωσιν ἐν τῷ ὀρίζοντι τῆς ψυχιατρικῆς, καὶ ἣν Merkel (Lehrb.) ἀναγνωρίζει, πλὴν κατὰ τὸ ἰσχύον δίκαιον καταλογιστοὺς τοὺς ἠθικοὺς παράφρονας, κηρύσσων, τοιοῦτος δὲ χαρακτηρισθεὶς περίπου καὶ Vacher ὑπὸ Brouardel (Archives d'anthropologie criminelle) ἀπετυμπανίσθη.

Κατακλείς τῶν θεωριῶν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς ἐστὶν ὅτι οἱ φέροντες τὸν «κακούργικόν τύπον» ἀνεπίδεκτοι συμμορφώσεως (adaptation) τυγχάνουσιν, ἐπομένως διηνεκῶς ἐπαπειλοῦσι κίνδυνον, temibilità, κατὰ τῆς κοινωνίας, ὡς τοιοῦτοι δὲ χρήζουσι τεχνητῆς ἐπιλογῆς (selection artificielle) καὶ κατὰ Ferri (op. cit.) εἰδικώτερον (selezione morale), ἠθικῆς ἐπιλογῆς, ἣτις διὰ τοῦ ἐπ' ἀόριστον περιορισμοῦ (elimination) καὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς πραγματοποιεῖται, καὶ ὡς Ferri (op. cit.) λέγει «ἡ ἠθικὴ ἐπιλογή ἣτις θὰ ὤφειλε νὰ ἀποχωρίσῃ ἐκ τῆς κοινωνίας τοὺς ἀντικοινωνικοὺς καὶ τοὺς κακοῦργους... La selezione morale : che dovrebbe eliminare dalla società gli antisociali e i delinquenti...», σὺν τοῖς ἄλλοις δ' ὁπαδοῖς δικαιολογεῖ τοῦτο καὶ ἐπομένως τὴν ποινὴν διὰ τῆς κοινωνικῆς ἀμύνης ἢ συντηρήσεως (difesa o preservazione sociale (Garofalo op. cit., Ferri op. cit.,) τοῦθ' ὅπερ ἐπιβάλλεται καὶ ἄλλως ἕνεκα τοῦ νόμου τοῦ ποινικοῦ

κορεσμοῦ «legge di saturazione criminosa» (Ferri, op. cit.,) συμφώνως τῷ ὁποίῳ, κατ' ἀναλογίαν τῷ χημικῷ κορεσμῷ, ἡ κοινωνία διεβράχη οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς ποινῆς καὶ ὥς ἐκ τούτου ἡ κακουργία δὲν ἐλαττοῦται κατὰ τὰς στατιστικάς, ἄρα ἀνάγκη ἀποσκορακίσσεως καὶ τοιαύτη ἡ ἠθικὴ ἐπιλογή, vae misero ὅστις ἔτυχε νὰ φέρῃ σήματά τινα τοῦ «κακουργικοῦ τύπου» οὔτε οἱ δυσειδεῖς καὶ δύσμορφοι Σωκράται καὶ Πλάτωνα καὶ Tolstoi θὰ ἐτύγγανον χάριτος παρὰ τῶν φίλων καὶ προμάχων τούτων τῆς κοινωνίας.

Συνωδὸς τοῖς δόγμασι τῆς ἰταλικῆς σχολῆς προσέβη ὁ Ferri εἰς ταξινομήσιν τῶν κακούργων ἀναλύσας τὸ γένος τούτων εἰς 5 εἴδη.

- 1) Κακούργοι ἐκ φρενοπαθείας (pazzi).
- 2) » » γενετῆς (nati).
- 3) » » συνηθείας (abitudinali).
- 4) » » τύχης (d'occasione).
- 5) » » πάθους (per passione).

Ἦδη ὁ Wahlberg ἐκ Βιέννης ἐν βαρυστημάντῳ μονογραφίᾳ «Prinzip der Individualisirung. .» διέκρινε τοὺς κακούργους εἰς ἐκ συνηθείας «Gewohnheitsverbrecher» καὶ εἰς ἐκ τύχης «Gelegenheitsverbrecher), σπουδαιοτάτη δ' ἐστὶν ἡ διάκρισις τῶν κακούργων, διότι δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀρίστη ἐκλογή καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ποινῆς, ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ποιοῦ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ δόγμα τῶν εἰδικῶν ποινῶν (Individualisirung, Individualisation de la peine, Saleilles), ἐν τούτῳ δ' ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν μίαν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς, διδαξίσης ἡμᾶς ὅτι πλὴν τῆς ἀδικοπραγίας ἀνάγκη καὶ τὸ ὑποκείμενον ταύτης ὁ δράστης, νὰ ἐφελκύῃ τὴν προσοχὴν τοῦ δικαστοῦ, πρὸς τοῦτο δὲ τὸ ἀγαθὸν συμπέρασμα ἤγαγον τοὺς Ἰταλοὺς τὰ φῶτα τῶν θετικῶν γνώσεων τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ ψυχιατρικῆς, ἡ χρησιμότης δ' ἐστὶν ἄπειρος, διότι πολλάκις πρὸς τὸ ἀδίκημα αἷτια παθολογικὰ τὸν ἄνθρωπον ὠθοῦσιν, ἅπερ δὲν ἀποκαλύπτονται τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἰδιώτου, σμῆνος δὲ τοιούτων ταλαιπώρων κακούργων ἀπεκεφαλίσθησαν, ἐρρίφθησαν καὶ ρίπτονται καθ' ἐκάστην εἰς τὴν εἰρκτήν, ἔχομεν δὲ περιγραφὰς διευθυντῶν, ἱατρῶν φυλακῶν (dr Cabadé-de la responsabilité criminelle) Hamon, determinisme et responsabilité), ὁμολογούντων τὸ λυπηρὸν γεγονός, δι' ὃ ἀνάγκη πρὶν νὰ δικάσῃ νὰ στρέψῃ ὁ δικαστὴς τὸ βλέμμα πρὸς τὸν δράστην, ἂν δ' αἱ γνώσεις αὐτοῦ μὴ ἐπαρκῶσι πρέπει ἡ νομοθεσία νὰ ἐπιτάσῃ αὐτῷ τὴν τῶν εἰδημόνων ἐπίκλησιν. Τὴν νεόχμωσιν ταύτην τὸ ἐλθετικὸν νομοσχέδιον ἐν ἄρ. 9 περὶ καταλογιστοῦ προκειμένου ἐποίησατο, ἀλλ' ὁ Gretener (Zurechnungsfähigkeit), ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ νομοσχεδίου, κακίζει τὸ ἄρθρον μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν ἀπόφασιν τῶν ἱατρῶν καθίστησιν ὑποχρεωτικὴν προκειμένου περὶ καταλογιστοῦ, δῆλον ὅτι ζητήματος κυρίως νομικοῦ καὶ εὐθύνης τῶν δικαστῶν ἐν περιπτώσει κακοδικίου, ἀλλὰ ἐν τούτῳ σφάλλεται λησμονῶν ὅτι ὁ δικαστὴς ὡμολόγησε τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐμπιστεύσας τὴν λύσιν τοῖς

εἰδήμοσιν, ὀφείλει ἄρα νὰ ἀκολουθήσῃ τῇ γνώμῃ τούτων, ἀλλ' ἐννοεῖται ἄνευ τινὸς εὐθύνης.

Κοινωνιολογικὴ σχολή.— Πλὴν αἱ παρεκτροπαὶ τῆς κλασικῆς ἢ μεταφυσικῆς σχολῆς, αἱ τερθρεῖαι τῆς νέας ἢ θετικῆς σχολῆς ἔδωσαν ἀφορμὴν πρὸς γένεσιν τρίτης σχολῆς, τῆς λεγομένης κοινωνιολογικῆς. Αὕτη ἔλκει κυρίως τὸ γένος ἐκ τοῦ διασήμεου κοινωνιολόγου καὶ πατρὸς τῆς στατιστικῆς Βέλγου Quetelet, περίφημοι δ' εἰσὶν οἱ λόγοι, οὓς οὗτος ἐν τῷ κλασικῷ συγγράμματι «*Essai de physique sociale*» (p. 8—10 t., I) ἐκφέρει· «ὕπάρχει προϋπολογισμός τις ὃν ἀποτείνομεν μετὰ καταπληκτικῆς εὐταξίας, οὗτός ἐστιν ὁ τῶν φυλακῶν, τῶν δεσμοτηρίων καὶ τῶν ἰκρίων, αὐτὸν πρὸ παντὸς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐλαττώσωμεν· καὶ ἐνιαυσίως οἱ ἀριθμοὶ ἤλθον ἵνα βεβαιώσωσι τὰς προβλέψεις μου εἰς τοσοῦτον, ὥστε θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω ἴσως μετὰ πλείονος ἀκριθείας, ὕπάρχει φόρος τις, ὃν ὁ ἄνθρωπος ἀποτίνει μετὰ πλείονος εὐταξίας ἐκείνου, ὃν ὀφείλει τῇ φύσει ἢ τῷ δημοσίῳ θησαυρῷ καὶ οὗτός ἐστιν ὁ ἀποτινόμενος τῷ ἀδικήματι! Θλιβερὸς κλῆρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους! Δυνάμεθα νὰ προϋπολογίσωμεν πόσοι θὰ χράνῳσι τὰς χεῖρας διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἑαυτῶν ὁμοίων, πόσοι θὰ ὦσι πλαστογράφοι, πόσοι φαρμακεῖς σχεδὸν ὡς δύνανται τις νὰ προϋπολογίσῃ τοὺς συμβησομένους τοκετοὺς καὶ θανάτους.

Ἡ κοινωνία ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ τὰ σπέρματα πάντων τῶν διαπραχθησομένων ἀδικημάτων, σύναμα δὲ καὶ τὴν ἀναγκαίαν εὐκολίαν πρὸς ἀνάπτυξιν ἐκείνων. Αὕτη ἐστὶν ἡ παρασκευάζουσα οὕτως εἰπεῖν τὰ ἀδικήματα καὶ ὁ κακοῦργος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ἐκτελεστικὸν ὄργανον... Αὕτη ἡ παρατήρησις δυναμένη νὰ φανῇ ἀποθαρρυντικὴ ἐκ πρώτης ὄψεως καθίσταται παρήγορος, τούναντίον ὅταν ἐξετάζῃ τις αὐτὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, διότι δεικνύει τὸ δυνατόν τῆς βελτιώσεως τῶν ἀνθρώπων, τροποποιουμένων τῶν θεσμῶν, τῶν ἠθῶν, τῶν διανοητικῶν φώτων καὶ συλλήβδην πάντων τῶν ἐπιδρώντων ἐπὶ τοῦ βίου αὐτῶν. Οὐδὲν ἄλλο προσφέρει αὕτη τῷ ὄντι ἢ τὴν ἔκτασιν ἐνὸς νόμου... τοῦτ' ἐστὶν ἐφ' ὅσον αἱ αὐταὶ αἰτίαι ὑφίστανται, ὀφείλει τις ν' ἀναμένη τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων».

Οἱ λόγοι οὗτοι οἱ τοσοῦτον συχνὰ καὶ ὑπὸ τοσοῦτων μνημονευθέντες ὡς ὑπὸ τοῦ du Bois-Reymond (die sieben Welträtsel) τοῦ Ferri (sociologia criminale), αἱ ἔρευναι καὶ τὰ πορίσματα τοῦ Quetelet ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τῆς ποινικῆς κοινωνιολογικῆς σχολῆς, ἥτις ἐν Ἰταλίᾳ ἡγέτας ἔχουσα τὸν Colajanni, Carnavale, Alimena, καλεῖται «Τρίτη σχολή». «*Terza scuola*», ἐν Γαλλίᾳ ἔχει ἀρχηγὸν τὸν Tarde, ἐν Γερμανίᾳ τὸν V. Liszt, ἐν Ἑλβετίᾳ τὸν Gautier, ἐν Βελγικῇ τὸν Prins, ἐν Ὁλλανδίᾳ τὸν van Hamel, ἐν Ρωσσίᾳ τὸν Foinitzky καὶ ἄλλους ἄλλαχού. Κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην «ἡ κοινωνικὴ περιοχὴ» «*milieu social*» ἀσχεῖ τὴν μείζω ἐπίδρασιν ὡς πρὸς τὴν κακουργίαν, οὕτω δ' οἶνοπνευματοποσία, ποικιλία καὶ πυκνότης πληθυσμοῦ, σιτοδεία, οἰκονομικὴ καχεξία, διὰδοσις ἀνηθίκων βι-

θλίων, δημοσία προαγωγή, ἀκηδεΐα περὶ ἐγκαταλελειμμένων καὶ νόθων τέκνων, κακὴ ἀνατροφή, ἐπάγγελμα ἀπρόσφορον, ἔλλειψις σχολῶν, τὸ ἄθρησκον, ὑπερβολικὴ πληθώρα χειρωνάκτων, ἀργία, χλιδὴ, ἔκκλησις πολιτικὴ, χαλάρωσις διοικητικὴ, κακὸν παράδειγμα, διάδοσις ἀναρχικῶν ἰδεῶν καὶ πλεῖστα ὅσα «τὸ βρίθον κοινωνικὸν περιέχον» «l'ambient milieu social» ἐγκλείει, τυγχάνουσιν οἱ ἰσχυρότεροι παράγοντες τῆς κακουργίας, οἵτινες ὡς αἷτια ταύτης, ἐφ' ὅσον μένουσιν ἀμετάβλητοι, κατὰ Quetelet καὶ τὴν κοινωνιολογικὴν σχολήν, ἀναλλοίωτα θὰ ᾧσι καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὡς αἷτιατὰ ἐκείνων. Τῆς κοινωνίας οὔσης τοῦ ἀχανοῦς χαλχείου τοῦ ἀδικήματος, κατὰ Quetelet (op. cit.) c'est la société qui prépare le crime et que le coupable n'est que l'instrument qui l'exécute», διότι ἐξ ὀλιγορίας ἐκείνης ἐδημιουργήθη ὁ δράστης αὐτοῦ, εἴτε διότι δὲν ἀνέθρεψε καὶ δὲν ἐπαίδευσεν αὐτὸν προσφόρως, δὲν ἐθεράπευσε καὶ δὲν ἐξυγίανε, δὲν ἠλέησε καὶ δὲν ἐπροστάτευσεν αὐτὸν ἐν τῷ φοβερῷ τυφῶνι τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος, ἐπιτρέψασα τῇ ἀγρίᾳ ἀνισότητι τὸν ἀκόλαστον αὐτῆς ροῦν νὰ ἐξακολουθήσῃ, Κροίσους γεννῶσα καὶ εἴλωτας ἐξαμβλοῦσα, θὰ ἤρμοζε νὰ τιμωρηθῇ ἢ οὕτως ὑποθάλπουσα καὶ ἐκκολάπτουσα τὸ ἀδίκημα ὁμᾶς, πλὴν αὐτὴ ὁ νομοθέτης, αὐτὴ ὁ δικαστής, δι' ὃ καὶ ἐξ αὐτῆς μόνης ἤρτηνται ἡ βελτίωσις καὶ θεραπεία, μία δ' ἐπιστήμη καλουμένη ποινικὴ κοινωνιολογία ὑποδεικνύει τὰ κοινωνικὰ αἷτια τοῦ ἀδικήματος καὶ τὰ ὅπλα πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἐκμηδένισιν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ἀναμφηρίστων τούτων ἀληθειῶν ὁρμωμένη τριάς ἀτειρῶν σκαπανέων τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ὁ von Liszt, ὁ Prins, ὁ van Hamel ἐνέπηξεν ἐν ἔτει 1889 ἐπὶ τοῦ στερροῦ ἐδάφους τῆς κοινωνιολογίας τὴν σημαίαν μιᾶς νέας ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας, κληθείσης «Διεθνοῦς ποινικολογικῆς Ἐνώσεως» καθ' ὑπόδειγμα τοῦ περιφήμου Institut de droit international de Gand, σκοπὸν ἐχούσης τὴν ἐξέτασιν καὶ συζήτησιν τῶν προβλημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τὴν νομοθεσίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου, θεωρουμένης τῆς κακουργίας ὡς φαινομένου κοινωνικοῦ, διεκηρύχθη δὲ συγχρόνως ὅτι καίτοι τὸ ἀδίκημα προῖδν κοινωνικὸν φωρᾶται, ὅμως οὔποτε παύεται ὃν ἡ πρᾶξις ζῶου κοινωνικοῦ καὶ ὅτι ἐφ' ὅσον μὲν ἡ φύσις εὐρυθμὸς τυγχάνει, ἡ κοινωνικὴ ἐπήρεια καὶ συμμόρφωσις δυναταί, ὁπόταν δ' ἡ φύσις ἐκτροχιάζεται, τούτῳ δὲ πολλὰ καὶ κοινωνικὰ αἷτια συμβάλλονται, ὅτε τὸ κράτος τῆς κοινωνιολογίας αὐτῆς ἀνακύπτει, εὐρισχόμεθα πρὸ φαινομένου ἀνθρωπολογικοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ ἀδικήματος ἐξ ἀπόψεως βιολογικῆς, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐπιστημονικῶν πορισμάτων ἐν τῇ νομοθεσίᾳ ἐπεβάλλοντο, διότι παράγοντες φοβεροὶ τῆς κακουργίας τυγχάνουσιν ὡσαύτως ἡ ἐπιληψία, ὁ ὑστερισμός, ἡ σύφιλις, ἡ φθίσις, νευρασθένεια, ψυχικαὶ ἀρρωστίαι, ἐν γένει ἐκφυλισμός, ἡλικία, φύλον, φυλὴ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ὅθεν τὴν μελέτην τούτων ὡς αἰτίων τοῦ ἀδικήματος ἡ νέα ἐταιρεία περιέλαβεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς.

Πλὴν τὰ πορίσματα τῆς τε κοινωνιολογίας καὶ βιολογίας χρήζουσι δογματικῆς ἐπεξεργασίας, ἡ νομικὴ ἐπιστήμη βασανίζουσα αὐτὰ ἀνάγει εἰς δόγματα, ὅτε ἡ νομοθεσία παραλαμβάνουσα ταῦτα ὥριμα ἤδη κυροῖ αὐτά, ἀλλ' ἡ νομικὴ δογματικὴ οὕσα σύστημα ἐπιστημονικὸν ἦτοι σύνολον κανόνων, παραδεδεγμένων ἀνέκαθεν ὡς ὀρθῶν, καὶ ἐφ' ὧν ἡ νομικὴ ἐπιστήμη ἀορίστου διαρκείας ἐδράζεται, οὓς μόνον τὸ ἀναρχικὸν πρόγραμμα τῆς ἰταλικῆς σχολῆς κομιδῇ ἀπεκρήρυσεν, ἐχομένη ἀπρὶς τῆς νομικῆς φύσεως τῶν ἀδικοπραγημάτων παραμένει ἡ Λυδία λίθος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἐκλεκτικοῦ ποινικολόγου, ἡ δὲ διεθνὴς ποινικολογικὴ ἔνωσις αὐτῆς ἄλλο οὕσα ἢ *σχολὴ ἐκλεκτικὴ* περιέλαβεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς ὡσαύτως τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀδικήματος ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀπόψεων ἐξετάζονται ἀναλόγως καὶ οἱ τρόποι πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀδικήματος, εἰς δὲ κλάδος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ἡ ποινικὴ πολιτικὴ ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τρόπων τούτων, ἐξ ἧς ἀρύεται ἡ ποινικὴ ἐπιστήμη τὴν πεποιθήσιν περὶ τοῦ ἀνυσίμου ἢ μὴ αὐτῶν. Τὰ κατὰ τῆς κακουργίας μέτρα εἰσὶ προληπτικὰ ἢ διορθωτικά, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἀποτελοῦσι κυρίως τὸ ἀντικείμενον τῆς κοινωνιολογίας, τὰ δὲ δεύτερα ἀποτελοῦσι μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας.

Ἐν τοῖς προληπτικοῖς κατατάσσονται μία οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἐξασφαλίζουσα πρὸ παντὸς εὐτελεῖ ἄρτον καὶ ἐδώδιμα καὶ ἐπευωνίζουσα τῷ ἀποχειροβιώτῳ τὸ φῶς, τὸ πόσιμον ὕδωρ, τὸ πῦρ, εὐάερον καὶ εὐχρηστον κατοικίαν, ἐν ἧ ἡ διατριβὴ θὰ παρεῖχεν αὐτῷ πλείω θέλγητρα ἢ ἡ ἐν τῷ θαλπνῷ οἶνοπωλείῳ, αἱ συντεχνίαι ἐπιδιώκουσαι τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον καὶ τὴν ἀλληλοβοήθειαν, ἡ καλλιέργεια καὶ διάδοσις τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς μουσικῆς, ἰδρυομένων λαϊκῶν μουσικῶν ἐταιρειῶν, ἡ διοργάνωσις τῆς δημοσίας φιланθρωπίας ἐπὶ τῷ τέλει ἀρωγῆς τοῖς πράγματι πτωχοῖς καὶ οὐχὶ τοῖς μισοπόνοις, μία νομοθεσία τῶν ἐργατικῶν ἀσφαλειῶν κατὰ νόσων, ἀτυχημάτων, γήρατος, ὁ πόλεμος κατὰ τῆς οἶνοπνευματοποσίας, νυχτεριναὶ σχολαί, λαῖκαὶ βιβλιοθήκαι, λαϊκὰ συσσίτια, ἄσυλα ἀνεστίων, περισυλλογὴ καὶ παιδεύσεις τῆς ἐγκαταλελειμμένης νεολαίας, ἐπαγγελματικαὶ σχολαὶ ποικίλλουσαι ἀναλόγως τοῦ περιέχοντος, ἐὰν δὴλαδὴ τοῦτο ἢ γεωργικόν, ἢ ναυτικόν, ἢ ἐμπορικόν, ἢ βιομηχανικὸν τυγχάνῃ, προστασία τῶν πρωτοπείρων τῆς τέχνης νέων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐρμαίων τῶν πειρασμῶν τῆς ἀγυῖας, τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τοῦ συμφυρμού τῶν ὑπερώων καὶ ὑπογείων, διάδοσις τῆς σωμαστίας, ἀποκέντρωσις ἢτοι παραχώλυσις τῆς μετοικήσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὰς πόλεις, ἐρημουμένων τῶν ἀγνῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν πόλεων μεταβαλλομένων εἰς ἄντρα ὀργίων καὶ ἀνομίας, διότι διὰ τῆς ὑπερτροφικῆς ἀναπτύξεως τῶν πόλεων, ἀπορροφωσῶν τὸν πληθυσμὸν τῆς ἐξοχῆς, φανταζόμενον ἐκείνας ὡς γῆ· ἐπαγγελίας καὶ μεταναστεύοντα εἰς τὰς ὑπερβριθεῖς ἐκ πληθυσμοῦ μεγαλουπόλεις, ὁ βιωτικὸς ἀγὼν καθίσταται τραχύτατος, ὅτε οἱ ἐπήλυδες αὐξάνοντες τὴν φάλαγγα τῶν πενεστῶν καὶ χειρωνάκτων (*prolétariat*) συναυ-

ξάνουσι μετ' αὐτῆς καὶ τὴν τῶν ἐπαιτῶν καὶ ἀλητῶν, τῶν τυχοδιωκτῶν καὶ μαστροπῶν, καὶ καθιστᾷσι τοιοιτοτρόπως τὰς μεγαλουπόλεις τὰ φοβερώτερα φυτώρια καὶ κέντρα πολυπληθῶν καὶ στυγερῶν κακούργων, δι' ὃ χάριν τοῦ ἀνασυνοικισμού τῆς ἐξοχῆς ἀνάγκη προστασίας τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας ὡς καὶ ἀποκεντρώσεως διοικητικῆς. Ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ὑπούλως εἰσερπούσης ἐχίδνης τῆς κακουργίας ὑποδεικνύει ἡ κοινωνιολογία.

Ἄλλ' ἡ ἀντίθεσις ἐστὶ κληρὸς τῆς φύσεως, ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει πανταχοῦ ἐφ' ὅσον τὸν κόσμον οἱ πρὸντες νόμοι ὕλικοι καὶ ψυχικοὶ διέπουσι, δι' ὃ καὶ τὸ ἀδίκημα ἐστὶ ἡ αἰωνία ἀντίθεσις τοῦ δικαίου, ἡ ἀρνησις τῶν ὅρων τοῦ βίου καὶ οὐχὶ τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ὑποταγὴν τῇ πολιτείᾳ, ὡς ὁ Binding σφαλερῶς ἐν ταῖς «Normen...» δέχεται, τὸ μὲν διότι ἡ ὀνομασία, ἡ κατὰταξις καὶ τιμωρία τῶν ἀδικημάτων ἐκ τῆς προσβολῆς τῶν βιωτικῶν ὅρων ἐξαρτᾷται, τὸ δὲ διότι τὰ ἐξ ἀμελείας ἀδικήματα κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Binding ἔπρεπε νὰ μένωσιν ἀτιμώρητα, διότι οὐδέποτε δύναται νὰ νοηθῇ ἀδίκημα ἐξ ἀμελείας κατὰ τῆς εὐπειθείας, ἣν ὀφείλει τις τῇ πολιτείᾳ (v. Liszt, Lehrs, Liepmann, Einleitung in das Strafrecht), τοῦ ἀδικήματος ἄρα ὄντος προσβολῆς τῶν ὑποκειμενικῶν δικαίων, ἥτις μέλλει νὰ συμβαίῃ ἐφ' ὅσον καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς νὰ ὑπάρχῃ, διὰ τοῦτο ἐὰν συμβῇ τὰ προληπτικὰ μέσα τῆς κοινωνιολογίας φροῦδα νὰ φωραθῶσι, τότε ὑφίσταται ἡ ποινικὴ νομοθεσία ὀρίζουσα ποινὰς κατὰ τοῦ προσβολέως τῆς ἐννόμου τάξεως. Ἡ ποινὴ ἐστὶ φυσικὸν τι, ἅτε τῆς ἀρχεγόνου αὐτῆς μορφῆς οὗσης τῆς ἐκδικήσεως, καὶ οὐχὶ ἀμύνης ἢ συντηρήσεως κοινωνικῆς (difesa o preservazione sociale) κατὰ τὴν ἰταλικὴν σχολήν, διότι καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους τοῦτο σφαλερόν, ἰδίᾳ δὲ διότι αἱ ἔννοιαι αὗται μόνον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος δικαιολογοῦνται, ἐνῶ ἡ ποινὴ μετ' αὐτὴν κυρίως ἐνεργεῖ καὶ ἐν οἷᾳ ἀρχεγόνῳ μορφῇ ἀπῆντα, ὅτε κατὰ τὸν J. J. Rousseau (discours sur l'inégalité) ὁ ἄνθρωπος ἦν «animal stupide et borné», ἀπαντᾷ ἔτι παρὰ τε τοῖς ἀγρίοις καὶ τοῖς ζώοις, ὡς φυσικὸν τι δέ, τυγχάνει ἡ ποινὴ καὶ σκόπιμος, ὡς κατὰ κανόνα πάντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἢ ὄντα, ἀλλὰ διὰ τοῦ χρόνου τὸ φυσικὸν τοῦτο, ἡ ποινὴ, ἐξυψώθη καὶ ἐξηυγενίσθη παρακολουθήσασα τὴν ἠθικὴν ἐξέλιξιν ἐκείνου, δι' ὃν ἐτύγχανε προωρισμένη, τοῦτο δ' ἐπέβαλεν ἡ ἐν τῇ φύσει τῆς ποινῆς ὑφισταμένη σκοπιμότης, ἥτις ἐν τῷ βίῳ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καταφανὴς τυγχάνει, τῶν ζώων βελτιουμένων διὰ τῆς τιμωρίας, τοῦθ' ὅπερ εἰ μὴ συνέβαινεν ἡ ποινὴ ἅτε καὶ ἀδικαιολόγητος τυγχάνουσα θὰ ἐξηφανίζετο, διότι, κατὰ Fouillée (science sociale) καὶ ἄλλους πολλούς, ἡ ποινὴ δὲν δικαιολογεῖται, οὔτε ὁ Θεὸς αὐτὸς δικαιούται νὰ τιμωρήσῃ, διότι ὁ τιμωρούμενος ἐστὶ μέλος τοῦ ἀτελοῦς αὐτοῦ κόσμου οὐδαμῶς δὲ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν αἷτιος τῆς ἐαυτοῦ ἀτελείας, καὶ τῷ ὄντι ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτάνει ὑπέικων αἰτίοις, ἀδικαιολόγητον τυγχάνει νὰ ὑφιστῇται τὴν θλῖψιν τῆς ποινῆς, πλὴν ἐπειδὴ δὲν ἀποκαλύπτεται ἡμῖν

ἄλλο μέτρον ἀντὶ αὐτῆς σκοπιμώτερον κατὰ τοῦ ἀδικήματος, διὰ τοῦτο παρὰ τὴν ἑλλειψιν δικαιολογίας ἡ ποινὴ τυγχάνει διατηρητέα ἕνεκεν τῆς ἑαυτῆς σκοπιμότητος, οὕσης ἀναμφηρίστου.

Ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ εἶδη τοῦ αὐτοῦ γένους, τοῦ ἀντιπεπορθότος (Merkel, Vergeltung und Zweckgedanke. Liszt, Lehrb, Liepmann op. cit.), τὸ δ' ἀντιπεπορθὸς οὐδαμῶς ἀντίκειται τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀκουσίου, διότι αἱ ἀνθρώπιναι κρίσεις περὶ ἀξίας καὶ ἀναξίας οὐδαμῶς ὁρμῶνται ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ὑπάρξεως τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου, διότι τοιαύτας κρίσεις ἔχομεν καὶ περὶ ἀψύχων καὶ ἀλόγων ὄντων, οὐδαμῶς ἔπεται ὅτι ταῦτα ἔχουσι τὸ αὐτεξούσιον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι θὰ ἐδύναντο ἀντὶ κακῶν ἢ αἰσχυρῶν ἀγαθὰ ἢ καλὰ νὰ γένωνται. Ἐν τούτοις τὸ σκόπιμον, τὸ πανταχοῦ τῆς φύσεως ἐνοικοῦν, κρατεῖ καὶ ἐν τῇ ἰδέᾳ τῆς ἀνταποδόσεως, ἧς πᾶν ἔχνος ἐκ τῆς ποινῆς, ὁσημέραι ἀποκαθαιρομένης καὶ μᾶλλον σκοπίμου καθισταμένης, πέπρωται νὰ ἐκλίπη προϊούσης τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐξελίξεως, ἡ δὲ ποινὴ συνδεθήσεται μετὰ σκοπῶν πάντῃ ἠθικῶν, οὓς αἱ διάφοροι σχετικαὶ περὶ ποινῶν θεωρίαι προτείνουν, καὶ τῷ ὄντι ὡς διεπλάσθη σήμερον ἐν ταῖς μᾶλλον πεπολιτισμέναις χώραις ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τρόπος ἐπὶ τῷ τέλει ἀποσοθήσεως μελλούσης ἀδικίας, διὰ τῆς γενικῆς καὶ εἰδικῆς παραγγελίας (General und Spezialprävention) ὅτε διὰ τούτων (Liszt, Lehrb.), ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐκφόβισις ἢ βελτίωσις ἢ ἀσινές, καὶ ὡς Liepmann (op. cit.) (contra Richard Schmidt, die Aufgaben der Strafrechtspflege) λέγει «... ὁ λόγος τῆς γενέσεως αὐτῆς (ποινῆς) ἔγκειται ἐν τῷ παρελθόντι, ἡ δικαιολογία αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι», τοῦτο δ' ἀκριδῶς ἐννοεῖ καὶ Σενέκας «Nam, ut Plato ajit, nemo prudens punit quia peccatum est sed ne peccetur». Πλὴν ἡ Θεολογία (Bossuet, la connaissance de Dieu) καὶ τινες τῶν φιλοσόφων, ἰδίᾳ Kant (Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre), καὶ μετ' αὐτῶν ἡ κλασικὴ σχολή, παρεδέξαντο τὴν ἀπόλυτον τῆς ποινῆς θεωρίαν, καθ' ἣν ὁ παρανομήσας ἕνεκα τῆς ἀναξίας ἑαυτοῦ (démerite, Unwert) τιμωρεῖται, τὸ ἀδίκημά ἐστὶν ἡ δικαιολογία τῆς ποινῆς, σκοπὸς δ' οὐδεὶς δι' αὐτῆς ἐπιδιώκεται, ἡ ποινὴ ἐστὶν ἔκφρασις τῆς δικαιοσύνης, τυγχάνει τι ἀπόλυτον καὶ ἄσχετον πρὸς σκοπὸν τινα. Ἀλλὰ τὸ σφαλερὸν τῆς θεωρίας ταύτης ἀνεγνωρίσθη ἤδη σιωπηρῶς ὑπὸ τῆς κλασικῆς σχολῆς, δι' ὃ ἐν τῇ πράξει ἀντιφάσκουσα ἐπιδιώκει κυρίως τὴν πραγματοποίησιν σκοπῶν τῆς ποινῆς, οὕτω δὲ σχετικαὶ θεωρίαι ἐπεκράτησαν ἐν τῇ πράξει.

Ἡ ποινὴ ἐστὶ δριμύ μέτρον, διότι μόνον διὰ τοιούτου τινὸς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἡ πολιτεία τῆς ποθομένης ἀντιδράσεως κατὰ τῶν ποικίλων τῆς κακουργίας αἰτίων, δι' ὃ ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ φάρμακον ἀλγεινὸν μὴ δυνάμενον, ὡς μὴ ὥφειλε, νὰ ἀντικατχσταθῇ δι' ἐτέρου ἡπιωτέρου.

Τὴν ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσαν περὶ ποινῆς θεωρίαν δέχονται οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐκλεκτικῆς σχολῆς τῆς διεθνοῦς ποινικολογικῆς ἐνώσεως (v. Liszt, v.

Hamel, Prins etc.), τούναντίον δ' οἱ τὰ πρῶτα φέροντες τῆς κλασικῆς σχολῆς (Binding, Luchini, Proal etc.) εὐρίσκουσι τὴν δικαιολογίαν τῆς ποινῆς ἐν τῷ ἀδικήματι αὐτῷ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀναξία τοῦ δράστου, ἧς αὐτός ἐστιν ἐργάτης ὡς αὐτεξούσιος.

Ἡ τιμωρία τοῦ κακούργου, ἡ διαπαιδαγώγησις ἢ θεραπεία τοῦ ἀκαταλογίστου ἀποτελοῦσι τοὺς διορθωτικοὺς τρόπους, ἀναγομένους εἰς τὴν ποινικὴν πολιτικὴν. Ἡ ποινικὴ κοινωνιολογία τυγχάνουσα κλάδος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης, ἀσχολεῖται οὐ μόνον περὶ τὰ κοινωνικὰ αἷτια τῆς κακουρίας ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν βελτίωσιν καὶ διάπλασιν ποινικῶν θεσμῶν, ἐν τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ ἀποστολῇ ὁ ὑπερδεκαετῆς εὐγενῆς ἀγὼν τῆς «διεθνούς Ποινικολογικῆς Ἑνώσεως» βρίθει ἄθλων ἀγλαωτάτων. Πληθὺν νεογμώσεων προτείνει ἡ ποινικὴ κοινωνιολογία, ἐν δὲ τῇ συζητήσῃ τῶν πλείστων αὐτῶν ἡ «διεθνῆς ποινικολογικὴ ἑνώσις» ἀναμφηρίστως ἐπρωταγωνίστησε καὶ εὐεργετικῶς ἔδρασεν.

Νεοχυοὶ ποινικῆς ἐπιστήμης. Οὐδόλως ἐστὶν ὁδοῦ πάρεργον ἡ μνεία τῶν κυριωτάτων σημείων, τῇ διαφωτίσει τῶν ὁποίων ἡ «διεθνῆς ποινικολογικὴ ἑνώσις» τοσοῦτον συνεβάλετο καὶ πρὸς ἃ τὸ βλέμμα τῶν ποινικολόγων ἐνδελεχῶς προσηλωμένον τυγχάνει.

Κατὰ τὰς ἰσχυρούσας νομοθεσίας πολλάκις γίνεταί κατάχρησις τῆς ποινῆς, ἔνεκα μηδενὸς ἀξίων ἐπιβάλλεταί ποινή, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ «*minima non curat praetor*» προτείνεται ὑπὸ Daleke, ἐπεκτεινομένων σύναμα τοῦ ἰδιωτικοῦ προστίμου (Busse) καὶ τῆς διαδικασίας περὶ συμβιβασμοῦ ἐνώπιον διαιτητῶν, οὕτως οὐκ ὀλίγοι σύντομοι καθεῖρξεις θὰ ἀπесоβοῦντο, διότι ἡ βραχυχρόνιος φυλάκισις οὐδόλως βελτιοῖ οὐδ' ἐκφοβίζει, δημιουργεῖ δαπάνας, παραλύει τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τῶν φυλακῶν διὰ τῆς ἀενάου εἰσόδου καὶ ἐξόδου καθειργνυμένων καὶ ἀπολυομένων, ἀποστερεῖ τὸν φυλακισθέντα τὸν σεβασμὸν τῆς οἰκογενείας, τῶν φίλων, τῶν πελατῶν, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐπιστατῶν καὶ ἐν γένει τῆς κοινωνίας, ἐπειδὴ δ' οὕτω τὸ στίγμα τῆς φυλακίσεως ἀποστερεῖ αὐτὸν τὴν φιλοτιμίαν, ἡ δὲ ποινὴ οὐδεμίαν ἀγαθὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπήρειαν ἔσχε, διὰ τοῦτο ἐξοκέλλει καὶ καθίσταται ὑπότροπος. Ἐνεκα αὐτῶν τῶν λόγων εἰσῆχθη ἡ ἐπίπληξις (*admonition, Verweis, repressione giudiciale*) διὰ τῶν κωδίκων εἰς Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Πορτογαλίαν, Ἰσπανίαν καὶ ἄλλαχοῦ, ἀντὶ τῶν βραχυχρονίων φυλακίσεων ποῦ μὲν χάριν τῶν νεαρῶν πρωτοπείρων, ποῦ δ' ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας.

Κατὰ τοῦ ἐπιβλαβοῦς τῆς φυλακίσεως (*emprisonnement, Gefängniss*) στρέφεται καὶ ὁ ἀγγλοσαξωνικὸς θεσμὸς τῆς ὑπὸ ὄρον καταδίξεως (*probation of first offenders, condemnation conditionnelle ou sursis à l'execution, bedingte Verurteilung*) καθ' ὃν οἱ πρωτόπειροι κακούργοι οἱ εἰς φυλάκισιν καταδικασθέντες ἐπιτυγχάνουσι συγγνώμης ἐπὶ τῷ ὄρῳ τῆς μὴ ὑποτροπῆς. Ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς φυλακίσεως ἐτέθη ἐν ταῖς πλείσταῖς χώραις περιορισμός, διότι ἡ ποινὴ τῆς φυλακίσεως ὑποβαλλομένη ὁλόκληρος

ἢ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀφορᾷ βαρέα ἀδικήματα, ὅτε ὁ κακοῦργος ἔχει ἀνάγκην τῆς ποινῆς καὶ αὕτη καθ' ὃ μακροχρόνιος δὲν συνεπάγεται τὰ μνημονευθέντα ἐλαττώματα τῶν βραχυχρονίων φυλακίσεων. Οὐδεὶς περιορισμὸς ὑπάρχει κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον, ἐπεκτεινομένης κατ' αὐτὸν μάλιστα τῆς καταδίκης ὑπὸ ὅρον καὶ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ προστίμου (la loi Berenger). Ὡσαύτως διακριτέον δύο συστήματα τὸ Ἀγγλοαμερικανικόν, καθ' ὃ ὑπάρχει ἀναβολὴ τῆς ἀποφάσεως, καὶ τὸ Γαλλοβελγικόν, καθ' ὃ γίνεται ἀναβολὴ τῆς ποινῆς. Ὁ ἐν λόγῳ θεσμὸς a fait le tour du monde, ἀλλ' εἰς Ἑλλάδα δὲν ἀπέβη δυστυχῶς εἰσέτι, ἰσχύει ἐν Ἀγγλίᾳ, πολλαχοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ἐν Βελγικῇ, Γαλλίᾳ, ἐν τοῖς καντονίοις τῆς Γενεύης, τοῦ Neuchâtel, ἐν Νορβηγίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, διὰ διαταγμάτων ἐν Γερμανίᾳ, σχεδὸν πανταχοῦ, πλὴν τῆς Ἑλλάδος, ὑφίστανται νομοσχέδια ἑτοιμα πρὸς ψήφισιν. Ἡ στατιστικὴ μαρτυρεῖ περὶ τοῦ ἀρίστου τοῦ θεσμοῦ, ἐν Βελγικῇ κατὰ τὸν ὑπουργὸν Le Jeune ὑπάρχουσι μόνον 3 0/0, ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸν Howard 9 0/0 ὑποτροπαί, τοῦθ' ὅπερ διατρανοῖ ὅτι τὸ ὄνειρον τοῦ νομοθέτου ἐπραγματοποιήθη.

Ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν ποινὴν καὶ τὸ πρόστιμον, σκοποῦμένων τῶν μειονεκτημάτων αὐτῶν, προτείνονται αἱ ἐπόμεναι μεταρρυθμίσεις, ἥτοι ἀναλογία μεταξὺ χρηματικῶν τιμωριῶν καὶ εἰσοδημάτων τῶν τιμωρουμένων, εἰσπραξίς κατ' ἀναλόγους δόσεις ἐν ἀνάγκῃ, ἀντικατάστασις διὰ προσωπικῆς ἐργασίας ἐν ἐνδείᾳ τοῦ τιμωρουμένου. Ὁ Liszt ὑπέβαλεν ὑπόμνημα ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς Χριστιανίας τοῦ 1892 συντηγορῶν ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων τῶν χρηματικῶν τιμωριῶν. Ὑπὲρ αὐτῶν κηρύσσεται καὶ ὁ Lombroso (Le crime....).

Ὑπάρχει θεσμὸς τις, ὅστις σήμερον ἀποτελῶν μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας σχεδὸν ἀπασῶν, τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν, πλὴν τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ τῆς Σερβίας ἐξαιρουμένης, καλεῖται ἀπόλυσις ὑπὸ ὅρον (libération conditionnelle, vorläufige oder bedingte Entlassung), συνιστάμενος ἐν τῇ ἀπολύσει τοῦ καταδίκου ἐκόντος μετὰ τὴν ἀπότισιν ὠρισμένου μέρους τῆς ποινῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ὑποτροπῆς ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου. Ἀντὶ πάσης παρατηρήσεως ἀναφέρω τοὺς λόγους τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Berenger πρὸς τὴν Académie des sciences morales et politiques: «ὁ προσκαίρως καταδικασθεὶς εὐρεθήσεται θᾶσσον ἢ βράδιον ἐν τῇ συναναστροφῇ τῶν ὁμοίων, ἀνάγκη ἄρα νὰ προπαρασκευάσωμεν αὐτὸν εἰσάγοντες εἰς νέαν φάσιν δυναμένην νὰ ἀποδείξῃ, ἐάν τις δύνηται νὰ ὑπολογίξῃ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, καὶ χρησιμεύουσιν ὡς διάβασιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς ἣν θὰ ἀποδοθῇ ἡμέραν τινά».

Ἡ παραγραφὴ ἰδίως τῆς ποινῆς ἀντικρὺς ἀντίκειται ταῖς προσπάθειαις πρὸς καταπόλεμιν τῆς κακουργίας, διότι, ἀφ' οὗ ἡ ἀτιμωρησία φοβερωτέρα ἐστὶ τοῦ ἀδικήματος αὐτοῦ, θεσμὸς τοσοῦτον ἐώλως δικαιολογούμενος τυγχάνει ἀποβολιμαῖος, τὸ ἀγγλοαμερικανικὸν δίκαιον ἀγνοεῖ αὐτόν, ἡ ἐπιστήμη προγράφει αὐτόν, οὕτως ὁ Garofalo καὶ ἐν γένει ἡ ἰταλικὴ σχολή, ὡς καὶ ὁ Prins κατακρίνουσι τὴν παραγραφὴν οὗτος λέγει op. cit. «Παραγραφὴ ἐστὶν

ἡ καθαρὰ καὶ ἀπλῆ ἀτιμωρησία, καὶ ἡ ἀτιμωρησία ἐστὶ κακὸν παράδειγμα τῷ ὄχλῳ, ὅστις δὲν ποιεῖται τὰς παρατηρήσεις τὰς θεωρητικὰς τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς παραγραφῆς».

Μεγάλως συζητεῖται νῦν ἡ σημασία τῶν αἰτίων (motifs, motive) τοῦ ἀδικήματος ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ· τὸ πρόβλημα οὐδόλως ἄγνωστον ἦν τοῖς παλαιτέροις ποινικολόγοις, ὁ Thomasius ἤψατο αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Wahlberg πρὸ 25ετίας περίπου ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ «Prinzip der Individualisirung» ἐπραγματεύσατο τὸ ζήτημα ὑποστηρίζας ὡσαύτως τὸ εἰδικὸν τῶν ποινῶν ἀναλόγως τῶν αἰτίων τοῦ ἀδικήματος. Τὸ ζήτημα ἔτυχε πρακτικῆς ἐφαρμογῆς διὰ τοῦ Stooss ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ ποιν. κώδικος τῆς Ἑλβετίας, οὕτω δ' ἐν τοῖς ἀδικήμασι τῆς ἀνθρωποκτονίας, φόνος ἐκ πλεονεξίας (Habsucht) τιμωρεῖται βαρύτερον ἄλλου φόνου π.χ. ἐνεκα πείνης ἢ φιλοδοξίας ἢ ἐπιστημονικοῦ σκοποῦ. Διὰ τοῦ ρηθέντος νομοσχεδίου ὡς ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῶν αἰτίων ἐδόθη ὥσις σπουδαία, ὁ Garçon ἐν τινι διαλέξει ἐν τῇ société générale des prisons (Revue pénitentiaire, XX) περὶ «peines non déshonorantes» ἰσχυρίσατο ὅτι ἀντιξοεῖ τῷ αἰσθήματι τοῦ λαοῦ, ἀδικήματα ἔχοντα εὐγενῆ αἷτια νὰ τιμωρῶνται διὰ τῶν αὐτῶν ποινῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὡς τὰ ἐκ πατριωτισμοῦ, φιλοδοξίας πολιτικὰ ἀδικήματα, φόνος ἐκ προκληθέντος παρὰ τοῦ θύματος θυμοῦ, ἐκ μονομαχίας καὶ λοιπά, οὕτω δὲ ὁ Garçon ἀποσκοπῶν μόνον τὰ ψυχολογικὰ αἷτια προτείνει «παραλλήλους ποινάς», «peines parallèles» ἥτοι διαφόρους ποινάς, ὧν εἶδος καὶ μέγεθος ἐξαρτηθήσεται ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ, ὁδηγούμενου πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ αἰτίου ἢ μὴ τοῦ αἰτίου, τὴν γνώμην ταύτην ἤσπασατο καὶ van Calker. Τἀντίθετα ὑποστηρίζει von Liszt (Z. XVI) ἐκ κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως ὁρμώμενος καὶ ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ εἶδος καὶ μέγεθος τῆς ποινῆς δὲν πρέπει νὰ ποικίλλῃ ἀναλόγως τῆς διαφορᾶς τῶν αἰτίων ἀλλ' ἀναλόγως αὐτοῦ ἐπικινδύνου τοῦ κακούργου ὡς πρὸς τὴν ἐννομον τάξιν, οὕτω δὲ κατὰ τὸν Liszt οἱ κακοῦργοι κατὰ τύχην εἰσὶν ἥττον ἐπικίνδυνοι τῶν κακούργων καθ' ἑξῆς. Πλὴν ὑπάρχει καὶ media opinio καθ' ἣν τὸ εἰδικὸν τῆς ποινῆς ἀνάγκη νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τε τῶν ὑποκειμενικῶν αἰτίων καὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ αποτελέσματος τῆς πράξεως. Τὴν γνώμην ταύτην δέχεται Liepmann (op. cit.), ἥτις ἐστὶν ἀποδοκιμαστέα, διότι τὸ σύστημα τοῦτο οὐδαμῶς διαφέρει τοῦ τῆς κλασικῆς σχολῆς, καθ' ὃ τὸ ὑποκείμενον τοῦ δράστου κατ' ἐπιπολὴν ἐρευνᾶται, μετὰ δὲ τὸ τελευταῖον ἐν Περτροπόλει συνέδριον τῆς IKV ἔλαμψεν ἡ ἀλήθεια ὅτι σημασία μείζων ἀπονεμητέα τοῖς ψυχικοῖς αἰτίοις τοῦ ἀδικήματος ἢ τῷ αποτελέσματι αὐτοῦ καὶ τὸ ζήτημα κέκτηται ἀνυπολόγιστον σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὴν ἀπόπειραν, ἰδίᾳ τὴν ἄστοχον, διατὶ νὰ μὴ τιμωρῆται ὡς φονεὺς ὁ πλανηθεὶς ἐν τῷ σκότει ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ φόνου καὶ ἀποκτείνας π.χ. αἷγα ἀντὶ τοῦ παιδὸς τοῦ γείτονος, ἢ ἀντικοινωνικὴ σχέψις ἐξεδηλώθη πλήρης, ἐν ταύτῃ κεῖται ὁ κίνδυνος τοῦ μέλλοντος καὶ οὗτος προσήκει νὰ παταχθῇ, ὥσει ἐπέ-

τυχεῖ περαιτέρω ὡς πρὸς τὴν συνεργίαν, διατὶ ἡπιωτέρα ποινὴ κατὰ τοῦ συνεργοῦ, ἐὰν οὗτος τὴν αὐτὴν κακούργον σχέψιν διετράνωσε μετὰ τῶν κυρίων αὐτουργῶν; Μία μόνη διάκρισις δικαιολογεῖται ἡ τῶν «προκλητικῶν» τιμωρουμένων αὐστηρότερον, καὶ «προκλητῶν» ἡπιώτερον.

Ὑπὸ τῆς κλασικῆς σχολῆς παρενοήθη ὁ θεσμὸς τῶν ἐλαφρυντικῶν περιστατικῶν, διότι ταῦτα μόνον πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀναφέρονται οὐδόλως δὲ πρὸς τὸ ἀντικειμενικὸν ἀποτέλεσμα. ὁ δικαστὴς δικαιούται νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ποινὴν ἀποσκοπῶν τὰ αἷτια τῆς ὑποκειμενικῆς ἐκφάνσεως, κυρίως δ' εἰπεῖν προσήκει νὰ γίγνηται τούτων χρῆσις μόνον προκειμένου περὶ πρωτοπείρων κακούργων, ἐν ᾧ τὰ ἐπιβαρυντικὰ περιστατικὰ προσήκει νὰ ἐφαρμόζωνται ἐπὶ ὑποτρόπων, γιγνομένης μεταξὺ αὐτῶν τῆς διακρίσεως τῶν εὐρύθμων καὶ ἀρρύθμων (normaux et anormaux récidivistes) τῶν τελευταίων περιοριζομένων ἐπ' ἄοριστον, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν θεραπευτηρίῳ.

Ἡ περὶ αἰτίων Λίστειος θεωρία τυγχάνει καθ' ἡμᾶς ἡ ὀρθότερα, εἰς αὐτὴν δὲ κατέληξε καὶ ἡ IKV (Internationale Kriminalistische Vereinigung).

Σοβαρώτατον πρόβλημα μεγάλως ἀσχολῆσαν τὴν IKV τυγχάνει τὸ τῆς κακούργου νεολαίας· προτείνονται ἀτιμωρησίᾳ μέχρι τοῦ 14 ἔτους, ἀντικατάστασις τῆς ποινῆς διὰ τῆς ἀνατροφῆς, κανονιζομένης διὰ νόμων καὶ ἐκτενομένης ἐπίσης ἐπὶ τὰ ἐγκαταλελειμμένα τέκνα. Κατ' ἀγγλικὸν καὶ βελγικὸν σύστημα διακρίνεται ἡ κακούργος νεολαία εἰς εὐαγῶνους καὶ ἀναγῶνους, καὶ οἱ μὲν χρήζουσι μερίμνης ἀμεταπτώτου πρὸς ἡθικὴν ἀνάπλασιν, οἱ δὲ περιορισμοῦ ἐν τινι φυλακῇ ἢ ἀσύλῳ εἰδικῷ. Αἱ ἀνωτέρω προτάσεις ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν ἐξῆς δύο ἀναμφηρίστων ἀρχῶν, πρῶτον, ἡ νεολαία χρήζει μᾶλλον ἀνατροφῆς ἢ καταδίκης, δεύτερον ἡ πηγὴ τῆς κακουργίας τῆς νεολαίας τυγχάνει ἢ τὸ κληρονομικὸν ἢ ἀντικοινωνικὸν περιέχον, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀνάγκη θεραπείας ἢ διαφυλάξεως, διότι αἷτιον τῆς κακουργίας ἡ ἐναγὴς κληρονομικότης, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἀνάγκη ἄρσεως ἐκ τῆς ἀντικοινωνικῆς ἐστίας καὶ παροχῆς παιδείας. Τὰ ἐπιτροπικὰ δικαστήρια «Vormundschaftsgerichte, tribunaux de tutelle» ἀποφαίνονται περὶ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς προσφόρου μεταχειρίσεως τῶν ἀρρύθμων καὶ εὐρύθμων παιδίων, Prins (op. cit), ἐταιρεῖαι προστατευτικαὶ καὶ φιλανθρωπικαὶ τῆς ἐγκαταλελειμμένης νεολαίας καταγγέλουσι τὰς παιδικὰς παρεκτροπὰς, οἱ παρέχοντες ἀντικοινωνικὸν περιέχον γεννήτορες στεροῦνται τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, κατάλληλα δὲ καθιδρύματα χρησιμεύουσι διὰ τὴν νεολαίαν ὀνομαζόμενα «σχολαὶ φιλανθρωπικαὶ écoles de bienfaisance» χάριν τῶν εὐρύθμων παιδίων, δυνάμεναι ν' ἀντικατασταθῶσι καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τούτων εἰς τινὰ χρηστὴν οἰκογένειαν, αἱ τῆς Βελγικῆς τοιαῦται ὑπόκεινται ὑπόδειγμα ἐν Εὐρώπῃ, τοιαύτας εἶδομεν ἐν Ruysselede, Beernem διὰ θήλεα, Moll, Reckheim, Saint-Hubert, Namur διὰ θήλεα, πρὸς δὲ καὶ τὸ τῶν ἀναγῶν τμήμα ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Gand, ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐπαγ-

γελματική διδασκαλία ἀποτελοῦσι τὸ ἔργον καὶ τὸν σκοπὸν τῶν μνημονευθέντων καθιδρυμάτων, καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει μαθήματα περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν κοινωνίαν, περὶ τῶν τρόπων τοῦ φέρεσθαι, περὶ τῆς τῶν καλῶν ἐμπειρίας, γυμναστικῆν, στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, κολύμβησιν, μουσικῆν, ἡ δὲ δευτέρα τὴν πρακτικὴν ἀσκήσιν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, ὑπάρχουσι δὲ τοιαῦτα ραπτικῆς, ὑποδηματοποιίας, οἰσουργίας, ὑφαντικῆς, βιβλιοδετικῆς, ξυλουργίας, σιδηρουργίας καὶ φανοποιίας καὶ τὴν θεωρητικὴν διδασχὴν ἐν τῷ σχολείῳ. Ὑπὲρ τῶν ἐλαττωματικῶν ἢ ἀρρῦθμων παιδίων συνίστανται ἄσυλα (refuges ou maisons de préservation) ἐν οἷς πολλάκις οἱ τρόφιμοι ὑπὸ θεραπείαν ἐνδέχεται νὰ φυλαχθῶσι καθ' ὅλον τὸν βίον. Δίδονται καὶ φάρμακα εἰδικὰ κατὰ τῶν διαφόρων κακουργικῶν ροπῶν, οὕτω κατὰ τῶν κλεπτικῶν *pulsatilla et salphur*, κατὰ τῶν φονικῶν *belladonna, mercurium, nux vomica* κ.τ.λ. κατὰ τῶν ἀφροδισιαστικῶν *Yosquiamus, cimicifuga* κ.τ.λ. (Lombroso, le crime), ἀλλ' ἴσως τινὰ τούτων ἀνῆκουσι τῇ μυθολογίᾳ τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Θαυμασμὸς καὶ συγκίνησις καταλαμβάνουσι τὸν παρακολουθοῦντα τὴν δρᾶσιν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν ὑπὲρ τῆς ἐπιδεοῦς ἀγωγῆς νεολαίας. Πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπετελέσθησαν θαύματα ἀληθῆ, πλὴν ἄλλων νέων καθιδρυμάτων μνημονευτέον ἐν παλαιὸν καὶ περιώνυμον ἐφηβεῖον ἐν Γαλλίᾳ, ἡ «ἀποικία τοῦ Mettray», ἐνθα τὰ παιδιά διαιροῦνται οὕτως εἰπεῖν εἰς οἰκογενείας ἐκ 16—17 μελῶν, ἐκάστης αὐτῶν κατοικούσης ἐν ἰδίῳ οἰκίσκῳ καὶ ἐχούσης διευθυντὴν ἢ ὑποδιευθυντὴν, οὕτω δὲ κατωρθώθη ποτὲ ἡ ὑποτροπὴ ἀπὸ 75 % νὰ καταβιβασθῇ εἰς 3,80 %.

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι κατηγορία τις κακούργων καταγελᾷ τῶν κομψῶν εἰρχτῶν δι' ὃ καὶ συνέβη νὰ παλινοστήσῃ ἐκεῖσε πλέον ἢ τεσσαρακοντάκις καὶ τῶν ἀδιορθώτων τούτων ὁ ἀποχωρισμὸς (elimination, Unschädlichmachung) ἐνδείκνυται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ θανατικὴ ποινὴ τυγχάνουσα ἠθικῶς καὶ πρακτικῶς ἀποβολιμαία, τῆς δι' ἡλεκτρικῆς πλήξεως ἐκτελέσεως αὐτῆς (Tarde) ἀφαιρούτης μὲν τὰς δόυνας ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ἄτοπα. Ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἔσται ἐπ' ἀόριστον τοῦθ' ὅπερ ἀνάγκη νὰ συμβαίῃ διὰ τῶν «ἀδιορίστων ποινικῶν ἀποφάσεων» (sentences indéterminées) ἰσχύει ἐν Ohio, οἱ καθ' ἑξὶν κακούργοι κρατοῦνται ἐπ' ἀόριστον μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς, ἀπολύμενοι μόνον ἐπιστάσης τῆς βελτιώσεως, ἐν τῷ Reformatory at Elmira ἐν ἔτει 1873 ἐφηρμόσθησαν αἱ ἀδιορίστοι ἀποφάσεις κατὰ βρυποίνων πρωτοπείρων κακούργων ἡλικίας 16—30 ἐτῶν, ὀριζομένου ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ maximum καὶ minimum τῆς διαρκείας τῆς ποινῆς, ἀφιεμένης δὲ τῆς ἀπολύσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων τῇ κρίσει τοῦ συμβουλίου τῶν φυλακῶν. Brockway τυγχάνει ὁ διάστημα διευθυντῆς τοῦ ρηθέντος σωφρονιστηρίου, ἐνῶ τὸ βαθμιαῖον σύστημα ἰσχύει, ὑπάρχουσιν τριῶν κλάσεων καταδίκων, ἀναλόγως τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς βαθμολογίας ἐπερχομένων τοῦ προβιβασμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως, τὸ ἐν λόγῳ

καθίδρυμα ὑπομιμνήτκει πολὺ ἀμυδρῶς τὴν φυλακὴν, ὡς ἐκ τῆς εὐαρέστου διαμονῆς δὲ πολλάκις ἀπολυθέντες κατὰδικοι ἐπαναχάμπτουσιν οἰκειοθελῶς, ἐν αὐτῷ ἐκδίδεται σπουδαῖον ἐδόδομαδιαῖον περιοδικὸν παρὰ τῶν καταδίκων, τὸ Summary=Σύνοψις, περιέχον, πλὴν ἄλλων, χρησιμωτάτας εἰδήσεις περὶ ποινικῶν πραγμάτων (Alexander Winter, The New-York Reformatory in Elmira, with a preface by H. Ellis). Τὸ ζήτημα τῶν ἀδιορίστων ἀποφάσεων ἀπησχόλησε τὴν Δ. Π. Ε. ἐν τῷ συνεδρίῳ τοῦ 1896 ἐν Γενεύῃ, ἀντίπαλοι τοῦ θεσμοῦ τυγχάνουσι Prins, Tarde, Wach καὶ ἄλλοι, θιασῶται von Liszt, van Hamel, Ferri, Lombroso, ὅστις ἐξαίρει τοὺς κακούργους ἐκ γενετῆς, ἄλλ' ἐννοεῖ νῦν οὐχὶ τοὺς φέροντας τὸν περίπυστον «κακουργικὸν τύπον» ἀλλὰ τοὺς ἀπογόνους ἐπιληπτικῶν, ἐκφύλων, μεθύσων (Le crime, causet remèdes, 1899) ἐν ᾧ ὁ von Liszt ζητεῖ ἀρχὴν ἐκτελεστικὴν τῆς ποινῆς (Strafvollzugsamt), ὁρίζουσιν πότε ἐφίσταται ὁ καιρὸς τῆς βελτιώσεως καὶ ἀπολύσεως, ὁ van Hamel ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου μεταγενέστερον προκαλουμένην.

Οἱ σωφρολιστικοὶ τρόποι ἀνάγκη νὰ ἀποτελῶσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ἡ δὲ διεύθυνσις τῶν δεσμοτηρίων νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης. Ὡς ἀρτιώτερον σωφρολιστικὸν σύστημα θεωρεῖται τὸ λεγόμενον «βαθμιαῖον» (irisch system, système progressif, stufesystem, sistema progressivo), γενόμενον δεκτὸν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ sir Walter Crofton ἐν 1683 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ συνιστάμενον ἐκ 4 βαθμῶν, 1) ἐννεάμηρος ἀπομόνωσις ἐν Mountjoy μετὰ διδασκαλίας καὶ ἀναπλάσεως τῆς ψυχῆς, 2) συνεργασία ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἀπομόνωσις ἐν νυκτί, ὁ βαθμὸς οὗτος περιλαμβάνει 5 κατηγορίας καταδίκων ἀναλόγως τοῦ ἡθικοῦ αὐτῶν διαμενόντων πλείον ἢ ἔλαττον ἐν αὐτῷ διὰ βαθμολογίας ὡς καὶ ἐν Ἑλμύρᾳ προβιβαζομένων ἀπὸ τῆς τελευταίας εἰς τὴν πρώτην τῶν ρηθειςῶν 5 κατηγοριῶν, 3) ἀποστολὴ εἰς τὰς διαμέσους φυλακὰς (intermediate prisons, prisons intermédiaires, Zwischenanstalten, intermedio), οἷαι ἐν Smithfield καὶ Lusk, ἐνθα οἱ τοῦ βαθμοῦ τούτου κατὰδικοι ἐργαζόμενοι ἀπολαύουσι μεγίστης ἐλευθερίας καὶ ἀναρρωνύμενοι προαλείφονται πρὸς ἔξοδον, 4) ἀπόλυσις ὑπὸ ὅρον ἐν περιπτώσει ἀψόγου διαγωγῆς ἐκτεινομένη ἐπὶ τὸ 1/4, ἐν ποινῇ 5—15, καὶ 1/3, ἐν ποινῇ 15 καὶ πλέον ἐτῶν. Ὁ Ferri, ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ ἀπομονωτικοῦ συστήματος, «μιάς τῶν ἀποπλανήσεων τοῦ XIX αἰῶνος «il sistema cellulare costituisce una delle aberrazioni del secolo XIX» (Lehrb. ; der Gefängniskunde), Prins (op. cit). Θεωροῦν αὐτὸ ὡς τὸ ἀσπαστότατον πάντων συστημάτων, χῶραι δὲ τινες ὡς Οὐγγαρία, Ἰταλία, Φινλανδία ἐμιμήσαντο αὐτό. Γνωστὴ τυγχάνει τοῖς πασιν ἡ ἐπαισχρὴ μεσαιωνικὴ βαρβαρότης τῶν ἐλληνικῶν φυλακῶν, δι' ὃ τὸ ζήτημα αὐτῶν ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ τὸ ἀρτισύστατον Ἑλληνικὸν Τμῆμα τῆς Δ. Π. Ε. ὀφείλει νὰ ἄρξηται τῆς δράσεως αὐτοῦ, ὁ δὲ σοφὸς πρόεδρος αὐτοῦ, κύριος ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Α. Π. Κ. Μανιάκης ἔχει

ἔτοιμον ὑπόμνημα περὶ ἐπιλύσεως παρ' ἡμῖν τοῦ περὶ φυλακῶν προβλήματος, ὅπερ πρόκειται νὰ ἀσχολήσῃ λίαν προτεχῶς τὸ Ε. Τ., ἐνθαρρυνόμενον μεγάλως καὶ ὑπὸ τοῦ πολλάκις ὑπὲρ τῶν φυλακῶν διατρανωθέντος θερμοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

Πηγαὶ πολυχεύμονες κακουργίας τυγχάνουσιν ἡ ἐπαιτεία, ἡ ἀλητεία καὶ ἡ μέθη. Κατὰ τούτων ἐνδείκνυνται μέτρα προληπτικὰ καὶ κατασταλτικὰ· ἐν τοῖς πρώτοις καταλέγονται ἡ προστασία τῶν βρεφῶν, τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἢ κακῶς ἀνατρεφομένων τέκνων, διὰ βρεφοκομείων, ὀρφανοτροφείων, καθιδρύματα εἰδικὰ ὑπὲρ ἐγκαταλελειμμένων τέκνων (institutions pour les enfants abandonnés), σχολεῖα νυκτερινὰ ἢ τῶν ἐορτῶν παρέχοντα πολλάκις τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν (institutions destinées à l'éducation), αἱ ἐργατικαὶ ἀσφάλειαι (les assurances du travail), σωματεῖα ἀλληλοβοήθειας (sociétés de secours mutuel), οἰκονομικὰ ταμιευτήρια (caisses d'épargne, Sparkassen), συνεργατικαὶ ἐταιρεῖαι (coopérations), σωματεῖα περὶ μεταναστεύσεων, περὶ τοποθετήσεων (sociétés d'émigration, de placements), αἱ συντεχνίαι, (corporations) σωματεῖα προστατευτικὰ τῶν ἀπολυομένων ἐκ τῆς φυλακῆς (sociétés de patronage de libérés) σωματεῖα κατὰ τῆς προαγωγῆς (abolitionistes), κατὰ τῆς σωματεμπορίας (Heim, Home), σωματεῖα τῆς ἐγκρατείας (sociétés de tempérance), θεραπευτήρια μεθύσων, πτωχοκομεῖα, ἐταιρεῖαι ἠθικῆς ἀναπλάσεως (sociétés de propagande morale, Vereines für éthische Kultur), δημόσιοι κοιτῶνες, καταφύγια ἀνεστίων, ἰδιωτικὴ καὶ δημοσία ἐλεημοσύνη, νόμοι διοικητικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ κατὰ τῆς οἰνοπνευματοποσίας καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· ἐν τοῖς κατασταλτικοῖς νόμοι ποινικοί, σωφρονιστήρια εἰδικὰ, ποινικὰ καὶ γεωργικὰ ἀποικίαι. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Βελγικὴ τυγχάνουσιν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κλασικαὶ ἐν Εὐρώπῃ.

Μάστιξ τῶν μεγαλουπόλεων τυγχάνουσι καὶ οἱ ἄνδρες μαστρωποὶ (souteneurs, maqueraux, Zuhälter), δι' ὃ καὶ ἡ περιλάλητος καὶ περιπετειώδης Lex Heinze ἐν Γερμανίᾳ ὀρθῶς ποιούσα ἀνάγει τὸ ἀπαίσιον ἐπάγγελμα τῶν παρακρουστῶν τούτων εἰς ἀδίκημα.

Λερναία ὕδρα τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης τυγχάνει ἡ ὑποτροπή, διότι μεθ' ὅλα τὰ δαψιλῆ μέτρα, ἅτινα μόνον Ἀγγλικὴ πρωτοβουλία καὶ θέλησις ἠδύναντο νὰ διαθῶσι, παρὰ τὸ βαθμιαῖον σύστημα, παρὰ τὰς μεταναστεύσεις τῶν πρωτοπείρων τῆς ποινῆς, χάτω τοῦ 46 0/0 δὲν κατῆλθεν, οἱ σκληροτράχηλοι ἥρωες τῆς ὑποτροπῆς ὑποβάλλουσιν ἑαυτοὺς εἰς τοιαύτας Ὀβιδιείους μεταμορφώσεις, ὥστε πολλάκις ἡ ἀστυνομία καθίσταται παίγνιον αὐτῶν, ἐν τοῖς λευκώμασι τῶν ἀστυνομικῶν κατὰστημάτων τῶν μεγαλουπόλεων (Βερολῖνον) ἀπαντῶσιν αἱ μᾶλλον περίεργοι καὶ ἀπίστευτοι παραλλαγαί, δι' ὃ εἰς μεγαλοφυῆς γάλλος ὁ Bertillon, ἀφορμώμενος ἐκ σχετικῶν παρατηρήσεων τοῦ Quetelet ἐπενόησε κατὰ τῶν ἀνωτέρω τεχνασμάτων τὸ ἀνθρωπομετρικὸν ἢ ἀποδεικτικὸν τῆς ταυτότητος σύστημα (Bertillon, Identifica-

tion anthropométrique. Instructions signalétiques avec Album ; La photographie judiciaire).

Ὁρισμένοι σωματικαὶ μετρήσεις, φυσιογνωμικαὶ σημειώσεις, φωτογραφίαι, κατὰ τάξεις κατ' ἀριθμὸν τούτων, ἀποτελοῦσι τὸν ὀργανισμόν καὶ τὴν ἀλάθητον λειτουργίαν τοῦ ἐν λόγῳ συστήματος (il Bertillonage), ἐπομένως καὶ τὸν ἀδυσωπητότατον ἐχθρὸν τῆς διπροσωπίας, διότι ἀπὸ τοῦ 1888 ἔτους ἑτησίως ἀνεγνωρίσθησαν 500—600 ὑπότροποι (Bertillon, Actes du congrès d'anthropologie criminelle, Genève). Τὸ μνημονευθὲν σύστημα λειτουργοῦν εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ, ἀπὸ πολλοῦ δ' ὑφισταμένης συνεννοήσεως καὶ ἀλληλοβοηθείας τινὸς μεταξὺ τῶν παντοδαπῶν ἀνθρωπομετρικῶν γραφείων, ἐπήνεγκε σύγχυσιν εἰς τὴν σπεῖραν τῶν διεθνῶν λωποδυτῶν, οἵτινες δίκην χαμαιλέοντων μεταλλάσσοντες ὄψιν ἢ λύμην τῶν μεγαλουπόλεων τυγχάνουσιν.

Νέον πρόβλημα ἐν τῇ ποινικῇ ἐπιστήμῃ τυγχάνει καὶ ἡ ἐποβολὴ ἀδικήματος δι' ὑπνωτισμοῦ. Ἡ σχολὴ τῶν Παρισίων (école de la Salpêtrière) (Charcot, Richer, Binet, Féré, Brouardel, Gille de la Tourette, Reymond) ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπνωτιστοὶ εἰσι μόνον νευροπαθεῖς, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἀδικήματος δι' ὑποβολῆς παρὰ τούτων ἀδύνατος. Τούναντίον ἡ σχολὴ τοῦ Nancy (Liebeault, Bernheim, Liégeois, Beaunis, Richet) ὑποστηρίζει ὅτι καὶ πάντῃ ὑγιεῖς ἄνθρωποι ὑπνωτιστοὶ εἰσιν, ἐπικαλοῦνται δ' οἱ θιασῶται ταύτης πειράματα, ἃ καὶ ὁ Forel Ζυρίχης ἐπικυροῖ (Zeitschrift für hypnotismus...), καὶ ὅτι ἡ σχολὴ τῶν Παρισίων ἐπλανήθη ἐν τούτῳ, διότι τὰ πειράματα αὐτῆς μόνον νευροπαθεῖς ἀφεώρων. Πλὴν ἐν τῇ πείρᾳ ἀκολουθεῖται ἡ γνώμη ταύτης, δι' ἣν ἡ περιλάλητος Gabrielle Bombard ἡ ἐν ἔτει 1889 κατὰ προτροπὴν τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς Eyraud τὸν ἐν Παρίσιος γραμματέα συμβολαιογράφου Gouffé, διὰ βρόχου στραγγαλίσασα κατεδικάσθη, τοῦ περὶ ὑποβολῆς ἰσχυρισμοῦ ἀπορριφθέντος, πλὴν von Lilienthal (Z. VII der Hypnotismus und das Strafrecht) δέχεται πῶς ἀκαταλόγιστον, ὡς ἐλλειπούσης μιᾶς προϋποθέσεως τοῦ § 51 τοῦ Γερμ. ποιν. κώδικος, Selbstbestimmung ἦτοι τοῦ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως καὶ Prins (op. cit.) λέγει «οὐδὲν ἀντίκειται ἄρα τῇ ἰδέᾳ ὅτι δυνατὴ ἐστὶν κακούργικὴ ὑποβολὴ δι' ὑπνωτισμοῦ, ἣν δὲν ἴσχυσε νὰ ὑπεκφύγῃ ὁ δράστης». Ἡ βασιλικὴ Ἀκαδημία τῆς Βελγικῆς κλίνει ὑπὲρ τῆς γνώμης τῆς σχολῆς τοῦ Nancy, ἥτις φαίνεται καὶ ὀρθότερα. De Baets (L'Ypnnotisme en justice) δέχεται ὅτι τὸ καταλογιστὸν θεωρεῖται ὑπάρχον ὁλόκληρον ὅτε ὁ ὑπνωτισθεὶς διετέλει ἐν γνώσει τοῦ κακούργικοῦ σκοποῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἐπιδιωχομένου, τούναντίον μεμειωμένον ὅτε ἡγνῶει μὲν τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ὑπέβαλεν ἑαυτὸν ἐκουσίως τῷ ὑπνωτισμῷ. Καθ' ἡμᾶς ἀνακύπτει ὁλόκληρον τὸ ἀκανθῶδες καὶ περιμάχητον πρόβλημα τῶν actiones liberae in causa seu ad libertatem relatae, καθ' ἃς ἡ αἰτιώδης ἄλυσις μεταξὺ τοῦ δόλου ἢ τῆς ἀμελείας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος διὰ τοῦ μεσολαβοῦς ἀκαταλόγιστου διασπᾶται (Liszt.

Lehrb; Katzenstein, die Strafflosigkeit der actio libera in causa). Αἱ ἰσχύουσαι ποιν. νομοθεσίαι πᾶσιν κενὰ ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς πράξεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ, δι' ὃ εἰδικὸς νόμος τῆς 30 Μαΐου 1902 ἐν Βελγικῇ ἀπειλεῖ κατ' αὐτοῦ βαρεῖαν ποινὴν.

Ὡσαύτως εἰρήσθω διὰ βραχέων ὅτι ἡ χρῆσις τῆς φωτογραφίας ἐν τῇ ἀνιχνεύσει καὶ ἀποδείξει ἀδικήματος σπουδαιοτάτης σημασίας τυγχάνει· διότι ἡ ὀλεθρία ἐπήρεια τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν ἰχνῶν, τοῦ σώματος, τοῦ τόπου τοῦ ἀδικήματος ἐκμηδενίζεται διὰ τῆς φωτογραφήσεως τούτων, τούναντίον δὲ ψυχολογικὰ πειρίματα τοῦ ἐκ Breslau ὑφηγητοῦ Stern ἐμείωσαν σοβαρῶς τὸ γόητρον τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, βεβαιωθέντος ὅτι αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων οὐδόλως ἀπολαύουσιν ἐν πάσῃ περιπτώσει φωτογραφικῆς ἢ κινήματογραφικῆς ἀκριθείας ἢ δὲ συμφωνίας αὐτῶν τυγχάνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προῖδν τῆς λογικῆς, ἢ ἀποκύημα τῆς φαντασίας, σπανίως δ' ἀποτελεσματικῆς ἀμέσου τῆς πραγματικότητος ἀντιλήψεως.

Proal (le crime et la peine), Liégeois La suggestion et le somnambulisme) κηρύσσονται κατὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὡς τρόπου πρὸς ἀπόσπασιν ὁμολογιῶν παρὰ τοῦ ὑπνωτιζομένου κατηγορουμένου, διότι τοιαῦται ὁμολογίαι τυγχάνουσιν ἀκούσιοι, τοῦθ' ὅπερ ἀντίκειται ταῖς ἰσχυούσαις ποινικαῖς δικονομίαις.

Τὸ ἐν Πετροπόλει συνέδριον τῆς Δ. Π. Ε. συνεζήτησε καὶ τὸ ἐξῆς πρόβλημα· ποῖαι μεταρρυθμίσεις εἰσὶν ἀναγκαῖαι ἐν τῇ προανακρίσει καὶ τῇ ἀνακρίσει ἐξασφαλιζομένων πασῶν τῶν δυνατῶν ἐγγυήσεων, τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀνιχνεύσεως τῆς ἀληθείας; Αἱ λύσεις τοῦ Garraud (Bulletin de l'Union internationale du droit pénal) ἐγένοντο ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας ἀποδεχταί. 1) Ἡ βάσις τῶν ἐν τῇ προανακρίσει εἰσακτέων μεταρρυθμίσεων εἰσὶν ὁ χωρισμὸς τῶν ἀστυνομικῶν καὶ δικαστικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ ἡ διοργάνωσις τῆς κατ' ἀντιμωλίαν διαδικασίας. 2) Ἀπασαί αἱ λειτουργίαι τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας πρέπει νὰ μεταβιβασθῶσι τῇ πάντως ὑπευθύνῳ εἰσαγγελίᾳ ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τοῦ δικαστοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν προφυλάκισιν παρατηρητέον ὅτι εἰς θεσμοὺς ἰσχύων ἐν Γαλλίᾳ, Βελγικῇ, Αὐστρίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ πανταχοῦ ἐπικροτούμενος τυγχάνει ὁ ἐπιτρέπων τῷ ὑποδίκῳ τὴν μετὰ τοῦ δικηγόρου συκοινωνίαν.

Πρὸς μὀρφωσιν δεξιῶν ποινικῶν νομοθετῶν καὶ δικαστῶν ἀνάγκη προπαρασκευῆς ἐπιστημονικῆς, ἡ ξηρὰ ἐρμηνεία τῶν ποινικῶν κωδίκων ἐλέγχεται σφόδρα ἀνεπαρκής, ἀπαιτεῖται συγκριτικὴ μελέτη τῶν ποικίλων ποινικῶν νομοθεσιῶν, διδασκαλία ποινικῆς κοινωνιολογίας, ποινικῆς πολιτικῆς, ποινικῆς στατιστικῆς, ἀνθρωπομετρίας, ποινικῆς ψυχολογίας, ἱατροδικαστικῆς, ψυχιατρικῆς, σωφρονιστικῆς καὶ ἀνθρωπολογίας. ἡ βιολογίας μόνον τοιαῦτα σταθμὰ εἰν τεθῶσιν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ποινικῶν δικαστῶν δύναται

ἡ τριτάνη τῆς ἰχναίας Θέμιδος νὰ τύχη τῆς ποθητῆς ἰσορροπίας.

Ἐπίλογος.—Τοιαύτη τις ἡ κίνησις τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἄχρι σήμερον, τοιαύτη τις ἡ συμβολή καὶ ἡ δρᾶσις τῆς Δ. Π. Ε., ἥς Τμήμα ἰδρύεται ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παράδειγμα πασῶν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν τῇ ἀξιεπαίνῳ πρωτοβουλίᾳ τοῦ φιλοτίμου καὶ ρέκτου συναδέλφου κυρίου δικηγόρου Πελοπίδα Ἡλιοπούλου, ὅστις καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἑλλ. Τμήματος μιᾷ φωνῇ ἐξελέγη. Καθῆκον εἶχομεν νὰ μὴ ὑστερήσωμεν κατὰ τοῦτο καὶ καθῆκον ἔχομεν νὰ ἀναδείξωμεν τὸ Ε. Τ. ἰσοστάσιον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀντάξιον τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τῆς Δ. Π. Ε., ἐπ' αὐτὸν τοῦ εὐγενοῦς πόθου τῶν δομητόρων αὐτῆς. Τίνα καὶ ποῖα τὰ κοινωνικὰ αἴτια τῆς ὁσημέραι πληθυνομένης κακουργίας ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα φρικτὰς τις βλέπων ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ ὅτι μόνον οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χραίνονται δολοφόνοι ἐλληνικαὶ χεῖρες δι' αἵματος ἐλληνικοῦ, τίνα καὶ ποῖα τὰ κοινωνικὰ καὶ ποινικὰ μέτρα κατὰ τῆς καθόλου κακουργίας ἐν Ἑλλάδι ἔσονται τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν καὶ ἀσχολιῶν τοῦ Ε. Τ., ἡ δ' ἀποστολὴ αὕτη τυγχάνει τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας, διότι τὸ μὲν συκοφαντεῖται ἡ τοῦ ὄλου ἔθνους ἡμῶν ἠθική, τῆς στατιστικῆς δεικνυούσης ὅτι ἡ Ἑλλὰς τὸ record ἐν τῇ κακουργίᾳ ἔχει, τὸ δὲ μάλιστα ἐσωτερικὴ τίχτεται, τιτρωσκομένης διηνεκῶς τῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας, καὶ δὴ ἐπιβαρυνομένης τῆς τελευταίας δι' ὑπερόγκων δαπανῶν πρὸς συντήρησιν πολυαρίθμων φυλακῶν καὶ πεφυλακισμένων καὶ στερουμένης σύναμα σεβαστοῦ ἀριθμοῦ στρατιωτικῶς χρησίμων βραχιόνων, ὅθεν ἀνάγκη ἐπείγουσα νὰ ἐπέλθωσιν ἅπαντα τὰ κατὰ τῆς δίκην φαγεδαίνης ἐξαπλουμένης ὁσημέραι κακουργίας ἀντισηκώματα, ἅτινα ἡ νεωτέρα ποινικὴ ἐπιστήμη ὑπαγορεύει, τοῦθ' ὅπερ ἐπιτευχθήσεται τότε, ὅταν τὸ Ε. Τ. ἐπιμελῶς ἀκολουθῇ τῷ ἄρματι τῆς εὐρωπαϊκῆς σοφίας καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀρδεῦον διὰ τῶν πανταχόθεν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν ἀφθόνως ἀναβλυζόντων ναμάτων τὴν διψαλέαν ἡμῶν πατρίδα, ἥτις οὕτω περιεπομένη οὐδόλως θὰ βραδύνῃ νὰ καρποφορήσῃ, τὴν δ' ἐλπίδα ταύτην ἐμπνέει ἡμῖν ἡ σκέψις ὅτι καλῶν διαθέσεων ὑπαρχουσῶν ἤδη, «ἀγαθαὶ ἰδέαι ἀποφέρουσιν ἀγαθὰς πράξεις».

Ν. Γ. Βλιάμος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000191

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

